

D a i l ė | M u z i k a | T e a t r a s | K i n a s | Š o k i s

2

Knyga, skirta solistei Nijolei Ambrazaitytei

5

*Premjera „Saša, išnešk šiukšles“
Vilniaus mažajame teatre*

6

Pažintis su garsų kūrėja Dominyka Adomaityte

9

Apie šilkaverpių kančias su Jurga Šarapova

Agnė Narušytė: kaip menas tampa ginklu

11

Nauji filmai – „Likimas ir fantazijos“

Renée Fleming, Edgaras Montvidas ir Kauno miesto simfoninis orkestras

J. DANIELEVIČIAUS NUOTR.

Vokalo deivės dovanos

Renée Fleming koncertas Kaune

ŽIVILĖ RAMOŠKAITĖ

Gausus būrys vokalinio meno gerbėjų balandžio 18 d. Kauno „Žalgirio“ arenoje klausėsi pirmą kartą į Lietuvą atvykusios įžymiosios amerikietės Renée Fleming koncerto. Tarp gerokai iš anksto besirenkančios publikos buvo matyti žinomi Kauno meno, mokslo, verslo atstovai, daugybė atpažįstamų veidų iš sostinės teatrų ir koncertų salių. Nenuostabu, juk Fleming dainavimu žavisi ne tik Amerikos ir Vakarų pasaulio piliečiai, jos meninį kelią įdėmiai stebėjo ir tebestebi gausybė operos gerbėjų ir Lietuvoje. Žinomas muzikos kritikas ir įrašų kolekcininkas Edmundas Baltrimas dar ano šimtmečio pabaigoje klausydamasis Fleming įrašytų diskų sušukdavo: „Konec svieta!“ (Pasaulio pabaiga!). Tuomet nebuvo jutubo, kitų technikos

gudrybių, tad ponas Baltrimas besidominčiuosius geraširdiškai kviedavo pasiklausyti įrašų. Gėrėjimuisi nebuvo ribų.

Nuo pirmosios Fleming kompaktinės plokštelės, išleistos 1992 m., iki 2021 m. pasirodžiusios naujausios, skirtos gamtai ir jos išsaugojimui (ją prieš kelias dienas pristatė LRT Klasikos radijas) ji įrašė gausybę vokalių kūrinių nuo operos iki džiaz, operos teatruose sukūrė dešimtis vaidmenų. Jų dalį galima pamatyti išleistuose DVD, tarp kurių ypač įsimintina Maršalienė Richardo Strauss „Rožės kavalieriujė“ (du šios operos pastatymus iš „Metropolitan“ operos transliavo „Forum Cinemas Vingis“). Dainininkės nuostabus grožio sopranas, jos repertuaro įvairovė ir tobulas atlikimas stulbina. O už šios tobulybės jauti plazdant nepaprastai jautrią širdį. Virpanti gyvą jos pulsą jutome ir šiame koncerte. Iš scenos sklido ypatinga

šiluma, nuoširdumas ir aukščiausio lygio sceninė kultūra.

Dainininkės atliekami kūriniai atspindėjo milžinišką jos repertuarą nuo baroko iki Brodvėjaus miuziklų. Skambėjo arijos iš Händelio, Verdi, Puccini, Leoncavallo, Cilea operų. Be numatytų kūrinių, atlikti trys bisai – Gershwin „Sommertime“, Loewe „I Could Have Danced all Night“ ir Ukrainai skirta Schuberto „Ave Maria“.

„Kaip greta soprano galėtų nebūti tenoro?“ – klausė koncerto vedėjas Julijus Grickevičius. Taigi, tenoras buvo – tai vienas garsiausių Lietuvos dainininkų Edgaras Montvidas. Nuoširdžiai džiaugėmės, kad užduotį būti tokios solistės partneriu jis vykdė tiesiog pavyzdingai. Montvidas jaudinančiai padainavo Roberto ariją iš Puccini operos „Vilislės“, Kavaradosio – iš

NUKELTA Į 2 PSL.

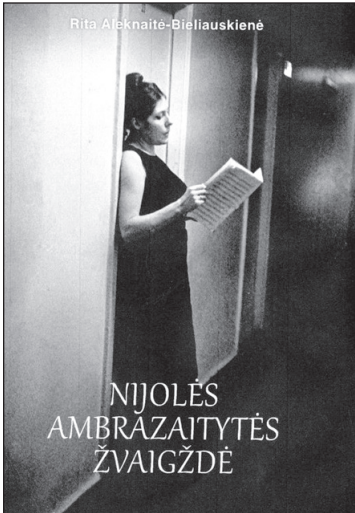

Dainininkės žvaigždė švies ryškiau

Rita Aleknaitė-Bieliauskienė „Nijolės Ambrazaitytės žvaigždė“. Vilnius, Lietuvos literatūros ir meno archyvas, 2021, 322 p.

VACLOVAS JUODPUSIS

Sausį susirinkusieji į Lietuvos mokslų akademijos salę tapo Ritos Aleknaitės-Bieliauskienės knygos „Nijolės Ambrazaitytės žvaigždė“ sutiktuvių liudininkais. Kaip tik tą popietę iš spaustuvės ir atkeliavo dar vienas solidus darbas, kurį paėmę į rankas vėl stebėjomės šios kūrybingos autorės atsidavimu Lietuvos muzikinei kultūrai. Per porą dešimtmečių profesorė pažėrė monumentalių monografijų, kuriose randame daugybę istoriniais dokumentais pagrįstų apibendrinimų. Ir šiuokart negaliu nepaminėti jos atskirais leidiniais pasirodžiusių darbų apie pianistą ir kultūros veikėją Dainių Trinkūną, operos solistą Leoną Baltrų, smuikininką ir pedagogą Joną Urbą, kompozitorių ir kultūros veikėją Vytautą Laurušą, operos solistą Joną Joci, kompozitorių Vygandą Telksnį, smuikininką Aleksandrą Livontą ir pianistę Olgą Šteinberg... Dar monografija apie aktorių ir režisierių Joną Alekną, nūdienos muzikus ir kultūrininkus, monografija apie Algimantą Raudonikį, už kurią, taip pat ir keturių dokumentinių muzikinių filmų scenarijus („Žmogus su laiko žyme. Kompozitorius Vytautas Laurušas“, „Dainos galia. Chorų dirigentas Lionginas Abarius“, „Žiemgalos dainius. Algimantas Vincentas Raudonikis“ ir „Scenos ažuolas. Jonas Stasiūnas“) Lietuvos žurnalistų sąjunga 2020 m. autorei skyrė Vinco Kudirkos premiją. O kur dar šimtai įžvalgų po koncertų, kurios sumirga kultūrinėje spaudoje. Neabejoju, jų

tikrai laukia Lietuvos skaitytojai, nors jų meninį supratimą visai menkina pramoginio meno sklaidėjai, okupavę beveik visas sklaidos priemones.

Knygą „Nijolės Ambrazaitytės žvaigždė“ ėmiau į rankas su savotiška baime, nes šią asmenybę neblogai pažinojau, juk beveik sutapo studijų laikotarpis tuometėje Lietuvos valstybinėje konservatorijoje. Ir kiekvieną kartą ją sutikęs, veide „skaitydavau“ ir nepelnytos skriaudos, skausmo paliktą išgyvenimą, juolab kad ir ji pati daug prasmingų momentų atskleidė savo knygose „Virš mūsų poliarinė pašvaistė“ ir „Skambantys operų klavyrai“. Taigi, naujoji R. Aleknaitės-Bieliauskienės knyga nardina skaitytoją į jautrius N. Ambrazaitytės kūrybinio kelio, o ir viso jos gyvenimo apmąstymus. Juos skaitydami naujai pajaučiame šios asmenybės tarnystę ne tik dainavimo menui, bet ir Lietuvos nepriklausomybei – dėl jos buvo pasiaukojamai nuspręsta palikti operos sceną, kurią dainininkė praturtino sukurdamą apie tris dešimtis vaidmenų lietuvių ir užsienio kompozitorių operose.

Sakyčiau, prasmingas ir įžvalgus jau pats knygos pavadinimas „Nijolės Ambrazaitytės žvaigždė“. Žvaigždė, kuriai lemta spindėti labai ilgai ir įvairiausiomis situacijomis, nors ir užslinkus debesiui. O tokių situacijų N. Ambrazaitytės gyvenime buvo, kaip ir dabar, kai ji jau išėjusi Amžinybėn, bet jos balsas tebešviečia. Kiekvienas, išgirdęs jos balso spalvą, su nauja jausmų banga prisimena ją ne tik operos scenoje, bet ir koncertų salėse. Vadinasi, solistės balso spindesys nėra išblukęs, o naujoji R. Aleknaitės-Bieliauskienės knyga tą spindesį dar labiau paryškina, padeda mums išgyventi kiek primirštus, vis labiau į praeitį tolstančius jos gyvenimo epizodus.

Monografija solidi visomis prasmėmis. Ji džiugina ne tik pasakojimo turiniu, bet ir gausiomis iliustracijomis, kurios padeda prisiminti operos solistę visur, kur tik gyvenimo tėkmė ją nuvedė. Reikia pasidžiaugti ir tuo, kad šeima atidė jos veiklai ir padėjo išsaugoti turtingą vaizdinę medžiagą, kuri sugulė knygos puslapiuose. Visas knygos (redaktorė Ieva Lenkutytė, maketuotoja Vaida Jonušytė) turinys suskirstytas į vienuolika skyrių, atskirtų spalvotais lapais. Į tą išpūdingą ir raiškų R. Aleknaitės-Bieliauskienės pasakojimą apie N. Ambrazaitytės asmenybę įveda atsitiktinio susitikimo prisiminimas. Tada, praėjusio šimtmečio 8-ojo dešimtmečio pabaigoje, autorė, dar jauna pianistė, pakviesta akompanuoti N. Ambrazaitytei, nė negalėjo numatyti, kad prabėgus geram laiko tarpsniui telksis šios asmenybės išsamiam pažinimui ir atsiras ne knygutė, bet solidi 322 puslapių monografija. Kartu tai bus puiki pažintinė medžiaga ne tik dartinės jaunajai, bet ir ateities muzikų kartoms, taip pat visiems muzikos mylėtojams.

Po R. Aleknaitės-Bieliauskienės žvilgsnių į N. Ambrazaitytės kūrybinį kelią nemažai atsiminimų pateikė įvairiausių sričių operos solistės bendrakeiviai. Į jos kūrybinį portretą ypač spalvingų ir nuoširdžių jautrių prisiminimų įaudė žurnalistės Irena Litvinaitė-Avyžienė ir Jadvyga Giedraitė-Godunavičienė, pianistė koncertmeisterė Jevgenija Jelesina, dainininkė Giedrė Kaukaitė, aktorė ir režisierė Alvyda Čepaitytė-Sipienė. Daug jautrių akimirkų galima išgyventi skaitant ir kitų „bendrakeivių“ atsiminimus, kurie vienaip ar kitaip paryškina skambų ir įvairiausių gyvenimiškų situacijų prisodrintą N. Ambrazaitytės portretą. Skaitydami prisiminimų puslapius geriau suvokiame, kodėl ji ryžosi atsisakyti operos solistės kelio ir pasirinko politiką. Tik nepriklausomybės atkūrimo laikotarpį išgyvenusieji patys prisimins, kad dėl valstybingumo sutvirtinimo N. Ambrazaitytės vaidmuo, jos pasiaukojimas buvo labai reikalingas. Tad ir šio skyriaus epigrafas, N. Ambrazaitytės žodžiai „Jei aš politikoj – tai neužsiiminėju menu“, daug pasako ir leidžia suvokti, kad viską, ką ji darė, darė atsidavusi ir nemokėjo blaškyti savo galių, visa tai buvo skirta Lietuvai, jos žmonių labui.

Apie operos solistų sukurtus vaidmenis dažnai užsimenama įvairiuose leidiniuose, enciklopedijose. Reiklesnis skaitytojas ar muzikinio gyvenimo tyrinėtojas kartais turi gerai paplušėti ieškodamas vieno ar kito vaidmens premjeros, nes labai retai pateikiamos arba visai nepateikiamos tų vaidmenų pirmojo atlikimo tiksliai datos. R. Aleknaitė-Bieliauskienė šiuo požiūriu yra įžvalgi ir tiksli. Jos dėka kiekvienas skaitytojas gali sužinoti, kada N. Ambrazaitytė sudainavo vieną ar kitą vaidmenį. Tai padeda mums

kurti ne tik savo stebėjimo, bet ir vertinimo lauką, juolab kad užfiksuotos ir dirigentų, režisierių bei dailininkų pavardės.

Kiekvienas knygos autorės pasirinktas skyriaus epigrafas – prasmingas ir erdvus, praplečiantis N. Ambrazaitytės kurto meno svarbą. Ne mažiau reikšmingi monografiją užbaigiantys priedai. Tai ir pagrindinės N. Ambrazaitytės gyvenimo bei veiklos datos, spaudos puslapių fragmentai, reikšmingiausi koncertų repertuaro kūriniai, docentės N. Ambrazaitytės dainavimo klasės studentų sąrašas... Pateiktos ir plokštelės su N. Ambrazaitytės įrašais bei jų vokų nuotraukomis, ir net 236 jos įrašai Lietuvos radijo fonotekoje. Kruopščiai parengta bibliografija, gausybė autorių, įvairiomis kalbomis rašiusių apie N. Ambrazaitytės veiklą.

Knygoje gausu nuotraukų, dauguma jų turi paaiškinimus. Tačiau tų nuotraukų, prie kurių netilpo užrašai, paaiškinimų reikia ieškoti 320-ame puslapyje. Čia jau aptinkame ir spragų – nurodymai neatitinka puslapių. Galbūt tai kažkieno, už tai atsakingo, skuboto darbo rezultatas.

Džiaugiantis šio solidaus leidinio pasirodymu liūdina tai, kad monografiją „Nijolės Ambrazaitytės žvaigždė“ Klaipėdos S. Jokužio leidykla-spaustuvė išleido tik 120 egzempliorių tiražu! Tiek turėtų pasklisti po N. Ambrazaitytės gimtojo Raseinių rajono bibliotekas, mokyklas, sodybas. Bet ne tik Raseinių rajonas turėtų didžiulioti fenomenaliu dainininkės menu ir visuomenine veikla. Tai visos Lietuvos garbės reikalas. O N. Ambrazaitytė, atlikusi Edvardo Griego „Gulbę“, kadaise autorei prasitarė, kad ten, Sibire, Igarkoje, „paauglystėje paukščių nemačiau“...

Vokalo deivės dovanos

ATKELTA IŠ 1 PSL.

„Toskos“, o duetuose iš „Traviatos“ ir „Bohemos“ buvo labai jautrus ir džentelmeniškas viešnios partneris. Nė vieno nereikalingo gesto, tik išraiškingas ir įtaigus dainavimas. Rita Preikšaitė taip pat sėkmingai atliko svarbias Emilijos replikas Dezdemonos priešmirtinėje scenoje su „Ave Maria“ iš „Otelo“.

Koncertą organizavo Kauno miesto simfoninis orkestras ir jo vadovas Algimantas Treikauškas, orkestrui dirigavo Constantine'as Orbelianas, parengęs su šiuo kolektyvu daug itin pavykusių tarptautinių projektų. Ir orkestras, ir koncerte dalyvavęs Kauno valstybinis choras

(jam vadovauja Robertas Šervėnas) savo programos dalį atliko labai sėkmingai. Visi koncerto organizatoriai nusipelnė nuoširdžios klausytojų padėkos. Vis dėlto negalime nematyti antrosios medalio pusės: pasaulinę vokalo garsenybę priimame... sporto salėje. Didžiulė gėda, kad per tris nepriklausomybės dešimtmečius taip ir nepasistatėme padorios koncertų salės nei Kaune, nei Vilniuje.

Renée Fleming, Constantine Orbelian ir Kauno miesto simfoninis orkestras

J. DANIELEVIČIAUS NUOTR.

Tobula dovana

Kamerinio orkestro „O/Modernt“ ir smuikininko bei dirigento Hugo Ticciati koncertas Nacionalinėje filharmonijoje

ALDONA ELEONORA RADVILAITĖ

Sunku žodžiais apsaakyti nuostabios muzikos poveikį po apsilankymo Nacionalinėje filharmonijoje balandžio 13 dieną. Tai buvo tarsi priešvėlykinis susikaupimas, nuveiktų darbų ar įvykių apmąstymas pirmoje koncerto dalyje ir džiūgavimas, pakili nuotaika, galvojant apie bundančią gamtą, kūrybą, antroje dalyje. Koncertavo jauno smuikininko iš Didžiosios Britanijos Hugo Ticciati įkurtas kamerinis orkestras „O/Modernt“ iš Švedijos, kuriame groja talentingi atlikėjai iš visos Europos. Per pastarąjį dešimtmetį šis kolektyvas pelnė tarptautinį pripažinimą, jau koncertavo ne vienoje prestižinėje pasaulio salėje, nuolat dalyvauja įvairiuose edukaciniuose projektuose Švedijoje, Didžiojoje Britanijoje, Indijoje. Smuikininkas H. Ticciati jau yra griežęs Nacionalinės filharmonijos scenoje su styginių kvartetu „O/Modernt“. 2011 m. jis įkūrė to paties pavadinimo festivalį, kuris vyksta Švedijoje.

Kaip skaitome filharmonijos redaktorės Justos Adomonytės-Šlekaitienės parengtoje koncerto

programėlėje, H. Ticciati garsėja intelektualiu požiūriu į muzikavimą, kurį sieja su literatūra, filosofija ir netgi meditacija. Smuikininkas griežia įvairiausią repertuarą nuo Johanno Sebastiano Bacho iki Alfredo Schnitte, daugiau kaip 40 opusų jam yra paskyrę šių dienų kompozitoriai. Jis taip pat improvizuoja su vienuoliais Indijoje arba kuria novatoriškas programas savo kameriniam orkestrui.

Koncerte visų pirma nustebino naujoviškas senosios ir naujosios muzikos jungimas į vientisą darinį. Teigiamai nuteikė ir rafinuotai apgalvotos, didžiulio atlikėjų ir klausytojų susikaupimo pareikalavusios programos trukmė. Vien pamačius koncerto programą kilo klausimas, kaip įmanoma sklandžiai apjungti tokius įvairiais aspektais skirtingus kūrinius kaip Arvo Pärto „Fratres“ smuikui ir styginiams, Hildegardos Bingenietės giesmę „Vos flores rosarum“ (Johanneso Marméno aranžuotė) ir Ludwigo van Beethoveno trečią dalį iš Styginių kvarteto Nr. 15 a-moll, op. 132. Paaiškėjo, kad ši muzika skambės be pertraukos.

Visi gerai žinome Vokietijoje gyvenančio estų kompozitoriaus Pärto „Fratres“ („Broliai“), kuris

reprezentuoja 8-ajame dešimtmetyje jo sukurtą *tinnabuli* (varpelių skambėjimas) stilių. Kūrinys turi daugybę versijų įvairioms instrumentų sudėtimis. Vilniuje skambėjo versija smuikui solo ir orkestrui. Po šio išpūdingo, nepaprastai sukaup-tai, spalvingai atliekamo kūrinio (solavo H. Ticciati) tuoj pat pasigirdo neįprastos tėkmės, didoko kolektyvo meistriškai tyrai ir *pianissimo* traktuojama XII a. viduramžių mistikės, krikščionių šventosios, kompozitorės, poetės, Benediktinių ordino vienuolyno abatės Hildegardos Bingenietės giesmė (responsumas). Ilgom frazėm vingiuojanti solinė partija orkestro skambesių fone veikė hipnotizuojamai. Tada lyg nepastebimai prisijungė ir Beethoveno styginių kvarteto lėtoji dalis, pavadinta „Šventoji sveikstančiojo padėkos giesmė Dievybei“. Kolektyvas muziką traktavo panašiai, mediatyviai, tik pati muzika jau tapo įvairesnė, ypač dinamiškai. Išpūdis buvo stulbinantis – lyg atlikėjų ir klausytojų bendra malda.

Visiškai pritrenkė iš esmės kitokiu stiliumi traktuojamų antros koncerto dalies kūrinių įtaiga. Henry Purcello Čakona g-moll nedidele

Hugo Ticciati ir kamerinis orkestras „O/Modernt“

D. MATVEJEVO NUOTR.

pertraukėle buvo atskirta nuo Benjaminio Britteno „Variacijų Franko Bridge'o tema“, op. 10. Čakoną atliko tik styginių kvintetas, griežęs labai gyvybingai, grakščiai. Beje, šio kamerinio orkestro atlikėjai, žinoma, išskyrus violončelininkus, griežia stovėdami. Ypač ryškų, modernų, žaižaruojantį įvairios tematikos ir nuotaikų kaita kūrinių Brittenas sukūrė pagerbdamas savo mokytoją ir žymų menininką Bridge'ą. Opusą sudaro introdukcija, tema ir 10 variacijų. Savo rankraštyje Brittenas užrašęs, kad kiekviena variacija atspindi kurį nors Bridge'o asmenybės

bruožą: *Adagio* – dorumą, principingumą, „Maršas“ – energiją, „Itališka arija“ – humorą, „Romansas“ – žavesį, „Vienos valsas“ – entuziazmą, *Moto perpetuo* – gyvybingumą ir t.t. Nepaprastai gyvai, ryškiai traktuojama muzika žavėjo tyrais skambesiais, jaunatvišku užsidegimu, ypač išraiškingai buvo atliekamos solinės įvairių instrumentų partijos. Per visą koncertą stebino dviejų kontrabosininkų išgaunami labai kokybiški, raiškūs skambesiai.

Bisui H. Ticciati kolektyvas pateikė dar vieną dovaną – tobulai interpretuotą Juozo Naujalio „Svajonę“.

Išsivaduoti iš baimės

„Šiaurės Korėjos šokis“ festivalyje „Naujasis Baltijos šokis“

KAMILĖ ŽIČKYTĖ

Prieš penkmetį dalyvaujant festivalyje „Jauno teatro dienos“ Klaipėdoje, į akiratį pakliuvo tuomet neseniai išversta vieno įdomiausių prancūzų teatro kūrėjų, režisieriaus, dramaturgo Joėlio Pommerat pjesė „Dviejų Korėjų susijungimas“, parašyta 2013-aisiais. Pjesėje – dvidešimt trumpų istorijų, išrašytų lyg žmonių santykių kaleidoskopas su ašaromis, drama ir juoku. Nors pjesė visai nepolitiška, jos pavadinimas skatino pasidomėti Korėjos konfliktu, Šiaurės Korėja ir mitais apie šalį, kurioje gyvenimas apjuostas griežtomis taisyklėmis ir melu.

2018 m. balandžio pabaigoje Šiaurės Korėjos lyderiui Kim Jong Unui ir Pietų Korėjos prezidentui Moon Jae-inui pradėjus taikos derybas, susikibus rankomis ir išiepus dantis pozuojant fotografams, tada dar utopiškai skambėjęs pjesės pavadinimas kaip neįmanomo susitaikymo idėja gimdė naują viltį, kad nesutarimai tarp dviejų Korėjų baigsis. Ar Pommerat nuspėjo ateitį? Tais pačiais metais Pjongčango žiemos olimpinėse žaidynėse Pietų Korėjos ir Šiaurės Korėjos atstovai žygiavo nešini viena, bendros, susivienijusios Korėjos vėliava. Ar jau galima juoktis?

Apie žmonių santykius teksto pradžioje užsiminiau ne veltui. Festivalio „Naujasis Baltijos šokis“ organizatoriai šiemet žiūrovams pristatė choreografės iš Pietų Korėjos Eun-Me Ahn darbą „Šiaurės Korėjos šokis“. Jai kilo idėja iš internete rastų vaizdo įrašų – greičiausiai turistų slapta nufilmuotų karinių paradų, tautinių šokių ir propagandinių pasirodymų – sukurti optimistinį, šiuolaikišką ir ryškų pasirodymą apie prieš daugiau nei septyniasdešimt metų atskirtą, labiausiai pasaulyje izoliuotą šalį – Šiaurės Korėją, tiksliau, jos gyventojus. Choreografe empatiškai, su meile ir šiek tiek šmaikščiai, lyg susitapatindama su už sienos esančiais ir politinės santvarkos įkalintais kaimynais, pristato šiauriečių šokį: be gailesčio, baimės ar neapykantos politiniams lyderiams, priešingai – siekdama pripildyti atlikėjų ir žiūrovų sąmonę paprasčiausio gyvenimo, šventės, nes be juoko dabar išprotėtume. Manau, viena iš šio daug gastroliuojančio spektaklio misijų – skleisti žinią, kas vyksta kitoje pasaulio pusėje.

Šiaurės ir Pietų Korėjų taikos idėja tokia trapi ir veidmainiška: 2022 m. vasario pabaigoje spaudoje pasirodė informacija, kad Šiaurės Korėja paleido balistinę raketą, atnaujin-dama ginkluotės bandymus po mėnesį trukusios pertraukos. Bandymas

atliktas visam pasauliui sutelkus dėmesį į karą Ukrainoje, kuri toliau įnirtingai priešinasi į šalį įsiveržusioms Rusijos pajėgoms. Tai buvo jau aštuntas Pchenjano atliktas raketos bandymas nuo metų pradžios. Be to, šalis pagrasino atsisakyti beveik penkerius metus trunkančio savanoriško branduolinių ir ilgo nuotolio ginklų bandymų moratoriumo, o Šiaurės Korėjos lyderio Kim Jong Uno sesuo balandžio pradžioje pagrasino branduoliniu ginklu, jei šaliai tektų gintis. Tad įtampa pasaulyje tik kaista: vieni jau kariauja, o kiti – nujaučia karą ir jam ruošiasi.

Realybė gali būti ir negraži, bet tik ne menininkės Eun-Me Ahn pasaulyje. Naujosios Lietuvos nacionalinio dramos teatro salės sceną ji „įpakuoja“ į auksiniais siūlais išaustą, klostytą, dekoratyvinę užuolaidą, dešimt šokėjų išpuošia tradiciniais ryškiaspalviais, spindinčiais ar europiečio akiai įprastesniais juodos ir baltos spalvų kostiumais, kuriuos atlikėjai kelis kartus keičia, į rankas jiems įduoda tai kelių metrų kaspinus, tai subtiliai nuo judesių ore besiplaikstančias šilkinės ar neoninių spalvų vėduokles, išmoko net kelių lietuviškų frazių. Spektaklis sunertas iš atskirų pasirodymų: šokėjų ansamblis – lyg maža dalis tos vaizdo įrašuose matytos daugiataukstantinės, valstybinės

Scena iš spektaklio „Šiaurės Korėjos šokis“

D. ALIŠAUSKO NUOTR.

šventėms suburtos Šiaurės Korėjos gyventojų minios. Scenoje taip pat matome gyvai tradiciniu korėjiečių styginiu instrumentu *gayageum* kankliuojantį Young-Gyu Jangą bei kelis subtilius, bet iškalbingus solo numerius atliekančią spektaklio režisierę, scenografijos ir kostiumų autorę Eun-Me Ahn. Spektaklis varijuoja tarp kičo ir tradicijos, elektronikos, populiariosios muzikos ir tylos. Šokis, menininkės nuomone, daug galingesnis už kalbą, mat tyloje galime sutelkti dėmesnį į kūną, judesį ir energiją. Tad kompozitoriaus Young-Gyu Jango sukurtos efektingos muzikinės kompozicijos kuriam laikui nutyla. Žiūrovui paliekama jausmų laisvė. Nebūtinai viskas turi būti paaiškinta ar supasta, nebūtinai – įdomu. Ar nepakanka, kad būtų tiesiog gražu?

Po spektaklio vykstant diskusijai turėjome progą susipažinti su menininke. Ji, pasidabinusi ryškiais margaspalviais drabužiais, trumpų

plaukų šukuosena ir šypsena, gurkšnojo ne vandenį, kaip tokia proga įprasta, o alų. Ir viskas čia labai tiko. Sakyčiau, diskusija yra privaloma, lyg antra spektaklio „Šiaurės Korėjos šokis“ dalis, leidžianti susipažinti, klausti, išgirsti, prisijaukinti vieniems kitus. Iš vienos pusės, tos abi Korėjos – tokios tolimos ir egzotiškos, bet problemos, grėsmės ir baimės artimos. Kosmopolitė Eun-Me Ahn nekritikavo politikų, bet kalbėjo apie viltį kada nors pamatyti susivienijusią Korėją ir kaimynystėje gyvenančiųjų šokį, apie trečią, laike įstrigusią, už sienos gyvenančią kartą, išskirtas šeimas. Apie baimę, kuri yra sukausčiusi karui besiruošiančius Pietų Korėjos gyventojus, o choreografę stumia kurti ir duoda energijos, apie karą Ukrainoje. Optimistė Eun-Me Ahn iš baimės išsivaduoti siūlo šokant, tuomet kalbėti nereikia. Juk, kad ir kaip banaliai tai skambėtų, daug kas priklauso nuo požiūrio.

Atrastieji Juozo Naujaliao motetai

Koncertas-pristatymas Kauno Švč. Trejybės bažnyčioje

AUŠRA STRAZDAITĖ-ZIBERKIENĖ

Ar galėjo būti simboliškesnis laikas už balandžio 10-osios, Verbų sekmadienio, vakarą, kai Kaune, pilnoje Švč. Trejybės (Seminarijos) bažnyčioje mišrus jaunimo choras „Exaudi“ (meno vadovė ir dirigentė Vita Liaudanskaitė-Vaitkevičienė) ir Vilniaus šv. Juozapo kunigų seminarijos choras (vadovė Živilė Tamaševičienė) giedoją atrastuosius Juozo Naujaliao (1869–1934) motetus. Pradedant Didžiąją savaitę ir kitą dieną po Naujaliao gimimo dienos, nuostabu buvo klausytis vis dėlto per retai atliekamos Naujaliao muzikos ir jausti, kad mūsų senieji klasikai dar gali nustebinti ne tik naujai atrandamais jų kūriniais, bet ir daugiau nei prieš šimtą metų sukurtos muzikos minties gyliu ir subtilumu, laikui nepavaldžia dvasia.

Koncerte skambėjusius Naujaliao kūrinius, jo biografiją ir veiklą pristatė muzikologė Živilė Tamaševičienė. Įdomus faktas: ilgametį, netgi prestižinį darbą Kaune, Kauno Šv. Apaštalo Petro ir Pauliaus katedroje, svarbioje kaip Žemaičių vyskupijos centras, Naujalis pradėjo lygiai prieš 130 metų, 1892-aisiais, ir dirbo čia iki mirties.

Mes tarsi žinome, kuo Naujalis svarbus Lietuvos muzikos istorijai, bet vargu ar daugelis Kauno gatvėse paklausti pasakytų, ką tiksliai nuveikė šis kompozitorius, vargonininkas, chorvedys ir pedagogas. Tačiau iki šiandien matome jo nuveiktų darbų tąsą – tai tautiškumą puoselėjančios dainų šventės, dainos, kurias giedame atsistoję, bažnytinės giesmės. Naujalis į mūsų muzikos istoriją įėjo kaip daugelio sričių pirmieji, įsteigęs pirmą lietuvišką knygyną, leidęs pirmą lietuvišką muzikos žurnalą, jo įkurta privati muzikos mokykla buvo suvalstybinta ir tapo konservatorija.

Neslėpsiu, eidama į Švč. Trejybės bažnyčią ir laukdama koncerto jau dinausi. Ir ne tik dėl būsimos pažinties su atrastaisiais motetais, bet ir dėl Naujaliao 150-osioms gimimo metinėms išleistų natų leidinio mišriam ir vyrų chorams *a cappella* „Motetta“ (sudarytoja ir redaktorė Ž. Tamaševičienė, LMTA, 2020).

Koncerte du chorai – mišrus jaunimo choras „Exaudi“ ir Vilniaus šv. Juozapo kunigų seminarijos – atliko motetus „Christus factus est“, „Miserere“, „Vexilla regis proderunt“, „Popule meus“, „O salutaris Hostia“, „Veni creator Spiritus“, „Benedictus“, „Jesu dulcis memoria“. Koncertą chorai pradėjo Didįjį ketvirtadienį, penktadienį ir šeštadienį giedamu „Christus factus est“ („Kristus nusižemino, tapdamas klusnus iki mirties“) ir tęsė keturiems mišriems balsams ir pakaitomis giedamoms choralo eilutėms

skirtu „Miserere“, kurio rankraštis saugomas Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejuje. Pristatydama koncerto programą Ž. Tamaševičienė komentavo, kad šis „Miserere“ ne mažiau įspūdingas už Gregorio Allegri „Miserere“. „Vexilla regis proderunt“ („Karaliaus plazda vėliava“) – nuostabaus muzikos grožio Didžiojo penktadienio himnas, garbinantis Kryžių. Šio moteto grigališkosios melodijos dalys leidinyje ir koncerte – iš 1905 m. išleisto J. Surzyńskiego „Cantionale ecclesiasticum“. „Popule meus“ („Mano tauta, ką aš tau padariau?“) – žinomas ir giedamas motetas, tad klausantis jo buvo malonu stebėti, su kokia pagarbia atida buvo giedama ir diriguojama. „O salutaris Hostia“, švč. Sakramento pagarbinimo himnas, ir „Veni, creator Spiritus“, Šventosios Dvasios pagarbinimo himnas, leidinyje „Motetta“ perspausdintas iš „Vargonininkų kalendoriaus“.

Įstabaus grožio koncertą tęsė „Benedictus“, Zacharijo giesmė, giedama Didžiojo tridienio Rytmetinės pabaigoje, kurios rankraštis taip pat rastas LTMKM. Vėlgi, žinomas tekstas leido su malonumu klausytis choristų ir stebėti dirigentę V. Liaudanskaitę-Vaitkevičienę. Koncerto programą baigęs „Jesu dulcis memoria“ („Saldus Jėzaus minėjimas“) yra himnas švč. Jėzaus vardui, kurio rankraštyje pateikta tik polifoninė dalis. Grigališkosios melodijos dalys leidinyje ir koncerte – vėlgi iš J. Surzyńskiego.

Nuostabu buvo įsiklausyti į chorų, kaitaliojančius polifonines padalas ir grigališkojo choralo eilutes, motetus giedojusius tiek kartu, tiek skirtingose bažnyčios erdvėse (priekyje ir balkone), stebėti abiejų chorų vadovių, mišriam chorui dirigavusios Vitos Liaudanskaitės-Vaitkevičienės ir Seminarijos chorui dirigavusios Živilės Tamaševičienės, bendradarbiavimą. Programėlėje pateikti tekstai lotynų ir lietuvių kalba ne tik leido labiau įsigilinti į muziką, bet ir (negaliu nepalyginti su šiandien bažnyčiose skambančiomis giesmėmis) sužavėjo pačių tekstų gilumu ir prasmingumu.

„Lietuvių muzikos istorijoje Naujaliao veikla yra gerai ištirtinėta, jo asmenybės svarba tinkamai įvertinta“, – teigia Ž. Tamaševičienė „Motteta“ įžanginiame žodyje, tad man buvo nepaprastai įdomu susipažinti, kaip leidybai buvo renгамas šis leidinys. Į žodį „įdomu“ sudėjau tiek susidomėjimą, tiek ir klausimą, kur galima būtų rasti Naujaliao išleistų kūrinių, informacijos, kur saugomi jo rankraščiai, bei apie pačių lietuviškos muzikos natų leidybą apskritai. Kaip nurodo sudarytoja, minint kompozitoriaus 150-ąsias metines, LR Seimas 2019-uosius paskelbė Juozo Naujaliao metais. Lietuvos muzikos ir teatro akademija įsipareigojo naujai

Mišrus jaunimo choras „Exaudi“, diriguoja Vita Liaudanskaitė-Vaitkevičienė

U. ŠEDVILAITĖS NUOTRAUKOS

Vilniaus šv. Juozapo kunigų seminarijos choras, diriguoja Živilė Tamaševičienė

išleisti Didžiosios savaitės motetų urtekstus. Ir kokia laimė, kad buvo sumanyta peržvelgti kitų institucijų rankraštynus – ne tik Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos, kurioje saugomas Naujaliao autografas, bet ir Kauno arkivyskupijos kurijos archyvo, Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos, Lietuvos literatūros ir meno archyvo. Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejuje rastas sąsiuvinis su 29 dar nežinomais motetais, o tai, anot Ž. Tamaševičienės, „ne tik atverčia naują lietuvių muzikos patriarcho kūrybos tyrimų puslapį, bet ir keičia bei papildo kai kuriuos lietuvių muzikos istorijos epizodus“.

Grįžtant prie minties, kad Naujaliao veikla yra ištirtinėta, o asmens svarba – įvertinta, belieka nustebti radus Ž. Tamaševičienės konstatavimą, kad „didžioji dalis Naujaliao religinės muzikos apskritai iki šiol tebebuvo rankraščiuose“. Ji labai detalai nurodo, kad trys Didžiojo penktadienio giesmės „Caligaverunt“, „Popule meus“, „Vexilla regis“ buvo išleistos apie 1901 m. Varšuvoje, giesmės „Veni, creator Spiritus“ ir „O salutaris Hostia“ 1914 m. publikuotos kaip „Vargonininkų kalendoriaus“ priedas; 1969 m.,

minint kompozitoriaus gimimo 100-metį, buvo išleistas jo chorinės muzikos rinkinys „Vasaros naktys“, kuriame publikuoti motetai „In monte Oliveti“, „Tristis est anima mea“ ir „Ecce vidimus“; galiausiai 2013 m. išleistame „Lietuvių choro muzikos antologijos“ II tome sudėtos giesmės iš „Vargonininkų kalendoriaus“ priedo ir leidinio „Vasaros naktys“. Po koncerto aš dar ne kartą prisiminiau girdėtus motetus, su meile varčiau „Motetta“, akimis glosčiau melodijas ir gilinausi į tekstus, mintyse grįždama prie girdėtos muzikos.

Nejau reikėjo beveik dešimties metų ir (matyt) kompozitoriaus jubiliejaus, kad būtų galima išleisti šį solidų leidinį? „Motteta“ – tai 57 Naujaliao kūriniai mišriam ir vyrų chorams *a cappella* lotynų kalba, jame greta anksčiau publikuotų 19 kūrinių, pateikiamų iš rankraščių arba ankstyviausių publikacijų, daug kūrinių, kurie buvo nespausdinti ir iki šiol nežinomi! Sudarytoja vėlgi detalai paaiškina, kaip ir kokios būklės rasti šie rankraščiai, kokie buvo nurodyti inicialai, datos, pavardės, taip atskleisdama ne tik radimo aplinkybes, bet ir kūrinių bei jų išsaugojimo kultūrinį

kontekstą. Ir nors nurodoma, kad leidinys pirmiausia skirtas atlikėjams, man buvo be galo įdomu įsigilinti į leidinio pabaigoje esančius komentarus, kuriuose – giesmių kilmė, liturginė paskirtis, vertimai į lietuvių ir anglų kalbas, rankraščių saugojimo vietos ir signatūros. Neįtikėtina, tad pacituosiu itin taiklų sakinį iš koncerto programėlės: „Šiomet daugiau kaip po 100 metų šie kūriniai grįžta į kultūrinę Lietuvos aplinką. Dauguma jų buvo sukurti, kai Naujalis dirbo chorų vadovu Kauno katedroje ir Žemaičių (Kauno) kunigų seminarijoje, o chorai giedodavo šiuos motetus liturgijoje.“

Prieš koncertą prie altoriaus buvo pastatytos trys vėliavos – Lietuvos, Vatikano ir Ukrainos. O koncerto pabaigoje pakvietęs kartu sugiedoti Naujaliao harmonizuotą suplikaciją „Šventas Dieve“, šios maldos intensciją skiriant ukrainiečiams, ir prašęs prisidėti prie aukų Ukrainai rinkimo po koncerto, seminaristas lakoniškai pridūrė: „Turime už ką melstis.“ Dar niekada šie maldavimai nebuvo taip skausmingai tikri.

Kitas atrastųjų Naujaliao motetų koncertas vyks balandžio 23 d. 18 val. Šiaulių Šv. Jurgio bažnyčioje.

Trejybė

Spektaklis „Saša, išnešk šiukšles“ Vilniaus mažajame teatre

INGRIDA RAGELSKIENĖ

Balandžio 8 d. Vilniaus mažajame teatre įvykusio premjerinio spektaklio „Saša, išnešk šiukšles“ dramaturgė Natalija Vorožbit yra davusi keletą puikių, subtiliu humoru ir didele atjauta žmonėms persmelktų interviu. Viename ji prisipažįsta: „Savo pirmajame interviu pasakiau, kad žiūrovams turi skaudėti. Pastaraisiais metais duodu vis daugiau interviu ir kiekviename jų manęs būtinai paklausia: viename iš interviu esate sakiusi, kad žiūrovui turi skaudėti, – ką tai reiškia ir kodėl jūs taip manote? Kiekvieną kartą aš atsakau į šitą klausimą ir manęs neapleidžia jausmas, kad duodu vieną ir tą patį interviu.“ Po šia švelnia ironija slepiasi menininkė, kurios pirma pjesė vadinosi „Paprastųjų gyvenimas“ („Житие простых“). Iš karto teatre pastatyto kūrinio autorei buvo tik devyniolika ir pačiame pjesės pavadinime slypėjo į lietuvių kalbą neišverčiama pagarba ir meilė sakraliai „mažo“ žmogaus būčiai.

Viena talentingiausių, ypatingu menininkės autoritetu ir didele įtaka šiuolaikinio Ukrainos teatro procesams išsiskiriančių dramaturgių niekada neišdavė savo kūrybinės filosofijos – atskleisti neišsemiamus savo herojų išminties, gerumo ir žmogiškumo klodus. Vorožbit rašo pjeses apie tikrus dvasios titanus, nors jie dažniausiai apibūdinami kaip paprasti žmonės, kaimynai iš gretimos laiptinės arba mūsų artimieji, dažnai likę kažkur ten – priemiesčiuose, kaimuose, istorijos paraštėse. Tokie iš esmės

yra ir Vilniaus mažajame teatre pastatytos Vorobžit 2014 m. sukurtos pjesės „Saša, išnešk šiukšles“ herojai, panardinti į tirštą istoriją apie mirtį, gyvenimą ir meilę. Prasidedanti nuo dalykiško, sodrių charakteristikų kupino motinos ir dukters dialogo, ruošiant atminimo pietus, istorija atsiveria netikėtu kampu prie šio dueto prisijungus pačiam Sašai – ką tik netikėtai mirusiam Ukrainos armijos pulkininkui. Metai buvimo šalia savo gedinčių šeimos moterų ir prasidėjęs karas tampa postūmiu Sašai prisikelti ir eiti ginti tėvynės. Tik štai Katia ir Oksana jau nebeturi jėgų gedėti ir apraudoti jo – dar sykį mirsiančio brangiausio žmogaus.

Reta dramaturginė medžiaga yra sulaukusi tokio plataus spektro žanrinio apibrėžimo: „Saša, išnešk šiukšles“ vadinta ir antikinė drama, ir pjesė-konceptu, ir psichologine pjesė, ir „scenomis iš gyvenimo“, ir postmodernistine drama. Gal tik režisieriams šie apibrėžimai nėra motais, kiekvienas randa savą raktą šiam Vorožbit kūriniiui, ne išimtis ir Stasas Žirkovas, savo pastatyme Vilniaus mažajame teatre nusprendęs visiškai pasitikėti aktorių Neringos Būtytės, Miglės Polikevičiūtės ir Tomo Stirnos kūrybine intuicija. Paradoksas, bet premjeriniame spektaklyje didžiausiais dvasios titanais tampa visų pirma aktoriai. Būtent jiems tenka atsakomybė įvesdinti mus, žiūrovus, į netekties, gedėjimo, artimojo paleidimo sceninę tėkmę. Minimalistinėje pjesės struktūroje personažų trejetas tampa ne tik sužetą laikiniais struktūriniais atspirtis taškais,

bet ir savotiška sakralaus religinio simbolio parafraze. Ne tik krikščionybei būdinga šventosios trejybės koncepcija – Dievas tėvas, sūnus ir šventoji dvasia – tampa švelnia aliuzija į vilties dievą, apsireiškusių trimis asmenimis: Katia, Oksana ir Saša. Tebūnie tai motina, duktė ir jų neišmylėtas, per anksti išėjęs tėvas ir patėvis Saša – šių personažų šviesa, tragikomiška, kartais net melodramatiška ir tiesiog žmogiška priklausomybė vienas nuo kito scenos kūrinyje atveria galingą dvasinį portalą, tampantį vilties ir susitakymo pažadu.

Dar prieš karą viename interviu režisierius Žirkovas į klausimą apie moralinius slenksčius, ribas arba orientyrus jo kuriamame teatre atsakė taip: „Išties tai yra tikėjimas. Dešimt įsakymų. Nuodėmė ar ne nuodėmė. Nes tikras tikėjimas duoda ne pilką spalvą, o ryškiai baltą ar juodą, tai teatre svarbu. Geras poelgis ar blogas? Tokiu būdu dekonstruoji pjesę, o tada atskleidi, ką žmogus nori nuslėpti. Ir jūs jį papilkinate ar net šiek tiek pabalinate. Tačiau pagrindas yra juoda ir balta.“

Šios kūrėjo mintys kiek paaiškina ir scenovaizdžiu, kostiumais kuriamas prasmes. Dailininkas Artūras Šimonis scenovaizdyje išnaudoja steriliai baltos, nuasmenintos šiuolaikinės virtuvės segmentus. Šaltis, struktūra, hierarchijos persmelktas gyvenimas ir vienatvė tvoskia iš ledyno gabalus primenančio pirmos scenos vizualinio sprendimo, bet tada ateina juodais gedulo kostiumais vilkintys, gyvenimo aistros ir neišspręstų, neišsakytų emocijų kupini herojai ir mirties sukurta

Tomas Stirna, Miglė Polikevičiūtė ir Neringa Būtytė spektaklyje „Saša, išnešk šiukšles“

M. SAVIČIUTĖS NUOTR.

tvarka ima aižėti. Dailininkas scenovaizdyje meistriškai manipuluoja detalėmis – balti popierinių gulbių lankstiniai, nutūpę ant daugelio virtuvės plokštumų, paslapties, anapusybės atmosferą kurianti lokali šviesa, netikėtai panaudojami dūmų efektai kuria kasdienybės mistizmo, įdvasinimo iliuziją. Makabriškas virtuvės detalių subirimas į atskirus segmentus, mobilumas sustiprinamas antroje scenoje. Čia išnaudojama išvirkščioji kasdienių daiktų pusė, visą virtuvės kampą paverčiant antkapių rikiuote, stūksančia eilinėse Kijevo priemiesčio kapinėse. Spektaklio pabaigoje virtuvės baldų segmentai įcentruojami – lemiamus herojų sprendimus atskleidžianti scena primena laike ir erdvėje sustingusį bombos smūgį ir jo visa griauinančią bangą. Tokiame akimirką sustingusio sprogimo epicentre susitinka ir vienas į kitą prabyla gyvieji ir mirusieji.

Spektaklis „Saša, išnešk šiukšles“ skirtas kiekvienam, laidojusiam savo artimuosius, pačius mylimiausius ir svarbiausius žmones, be kurių tolesnis gyvenimas gali atrodyti nebeįmanomas. Arba žmogui, išgyvenusiam akistatą su karo siaubu, su triuškinančia, žlugdančia, pelus nuo

grūdų atsijojančia karo mašina: pataraisiais mėnesiais tai reiškia – faktiškai kiekvienam. Išgedėti, išjuokti ir išverkti skausmą, susitaikyti su netektimi ir išlikti – spektaklis nubrėžia net keletą galimų emocinio elgesio trajektorijų didžiosios katastrofos akivaizdoje. Po premjeros vykusiame aptarime „Saša, išnešk šiukšles“ dramaturgė Vorožbit sakė, kad jai skaudu dėl neišsenkamo pjesės aktualumo. Faktas, kad 2014 m. Rusijos karinė agresija buvo 2022-ųjų humanitarinės katastrofos Ukrainoje preliudija, pabrėžiamas ir pačiame spektaklyje. Karas čia ne metafora – jis yra apčiuopiamas, kiekvieną akimirką juntama spektaklio sudedamoji dalis. Štai skamba siaubinga ir nuostabi lietuviškos estrados daina, priverčianti pasileisti plaukus ir prisiminti saujelę iš bendro šeimos gyvenimo likusių gražiausių atsiminimų, ir tampa aišku, kad kompozitorius Bohdanas Lysenko karo esmei atskleisti pasirinko tikslesnį leitmotyvą nei kariniai maršai. Nes muzika spektaklyje „Saša, išnešk šiukšles“ nutiesia tiltus tarp to, kas vyksta meniniame pjesės laike bei erdvėje, ir šios dienos karo, suvienijusio Ukrainą ir Lietuvą, realybės.

Kai nėra ką pasakyti

„Belaukiant Godo“ Jaunimo teatre

IEVA TUMANOVIČIŪTĖ

Per Bosnijos karą serbų apsuptame Sarajeve 1993 m. Susan Sontag pastatė Samuelio Becketto pjesę „Belaukiant Godo“: repeticijos vyko karo sąlygomis apšaudomame mieste be elektros ir vandens, sceną, kurioje veikė net trys Didi ir Gogo poros, apšviečiant žvakėmis. Straipsnyje apie šio spektaklio statymą Sontag rašė, kad tai buvo trečiasis genocidas Europoje, bet pirmasis nušviečiamas žiniasklaidos (jos spektaklis taip pat tapo vienu iš būdų atkreipti dėmesį į Bosnijos karą), tačiau tai nepadėjo įtempti Vakarų politinės valios ir išvengti bosnių žudynių. Apie šiandienos įvykius Ukrainoje sužinome dar greičiau ir iš dar daugiau žiniasklaidos kanalų.

Jaunimo teatre Gintaro Varno režisuotame spektaklyje „Belaukiant

Godo“ (premjera balandžio 7, 8 d.) Vladimiras (Didi) ir Estragonas (Gogo) parodo Vakarų pasyvumą: apsirengę išmaniojo telefono ir mėsinio kostiumais, jie nuobodžiauja laukdami Godo. Kai nugriuvęs Poco šaukiasi pagalbos, Didi ir Gogo ilgai svarsto, ką daryti: padėti, nepadėti, kaip padėti? Aktoriaus Roberto Petraičio kuriamas Vladimiras, prieš švarko atlapo prisisėgęs Europos Sąjungos emblemą, virsta Vakarų demagogu ir rėžia dar vieną nereikšmingą kalbą, kuri greta pagalbos šauksmo tampa cinizmu.

Sąsajas su Rusijos karo prieš Ukrainą kontekstu žadina ir pagrindinis Varno kurtos scenografijos elementas – tarp nuogoję scenoje apokaliptinę nuotaiką keliančių šiukšlių stovintis cilindro formos retro reklaminius stendas su spektaklio „Belaukiant Godo“ afišomis. Ant jų Godo pasiuntinys Berniukas

(Rokas Misiūnas) užklijuoja Levo Tolstojaus „Karo ir taikos“ plakatus; antrasis veiksmas prasideda žaliomis Williamo Shakespeare'o „Vasarvidžio nakties sapno“ afišomis, kurias keičia Ericho Marios Remarque'o „Vakarų fronte nieko naujo“ plakatai. Jų užrašus aeroliniais dažais užpurškia ar paryškina Mato Sigliuko Gogo.

Kaip ir perkeldamas į sceną Aldouso Huxley romaną „Puikus naujas pasaulis“, Varnas nuosekliai ir atkakliai stato visą Becketto pjesę, tik, kitaip nei pirmuoju atveju, kai režisierius turėjo ką pasakyti apie vartotojišką Vakarų visuomenę, šįkart išvestos kelios politinės paralelės su nūdiena neatrodo pakankamai stiprus motyvas imtis režisuoti „Belaukiant Godo“. Tad kaip pagrindinis pastatymo tikslas išryškėja Lietuvos muzikos ir teatro akademijos vaidybos diplomantų ugdymas. Šiems aktoriams būdinga reta jauniems

vaidybos studentams savybė – saikas. Jų vaidyba pasižymi subtilumu ir santūrumu, jie neužsižaidžia siekdami publikos dėmesio, tačiau vis dėlto spektakliui pritrūksta ryškių personažų, kuriems negalėtų likti abejingas, ir apskritai išradin-gumo – visuma daro blankų įspūdį, o didžioji dalis scenų prailgsta.

Pokario metais (1948–1949) Becketto parašytoje (pirmą kartą pastatytoje 1953-iaisiais) absurdo dramoje, nepaisant beprasmybės ir nuobodulio būsenos, nors ir be regimos priežasties, greitai kinta personažų nuotaikos, veiksmai, apsiverčia jų santykiai. Tačiau šiai versijai pritrūksta dinamikos ir žaismės: jaunieji aktoriai nepapildo sceninių veiksmų vaizduote, o jų kuriami tipai pasižymi vos keliais bruožais. Ryškiausia Sigliuko ir Petraičio dueto savybė – naivumas: dideli vaikai Gogo ir Didi – draugiški, patiklūs,

kartais kvaili ir žiaurūs. Povilo Barzdžiaus ir Martyno Berulio Poco ir Lakis laikosi vienas kito per išnaudotojišką pono ir tarno priklausomybę. Barzdžius vaidina dominuojantį, šiurkštų ir pažeidžiamą tironą Poco, o Berulis – tapatybę praradusį, regis, tuoj sąmonės netekiantį Lakį. Šios dvi poros viena kitai reikalingos, kad greičiau ateitų naktis ir būtų prastumta dar viena diena.

Varno „Belaukiant Godo“ versijai vargu ar pavyks pakartoti Rimo Tumino Vilniaus mažajame teatre statyto spektaklio (2006) sėkmę. Arvydo Dapšio ir Andriaus Žebrausko sukurti Didi ir Gogo įtraukdavo vaidybos intensyvumu, išradingumu, veiksmo poetiškumu ir gelme. O Varno „Belaukiant Godo“ nuo blankaus įspūdžio neišgelbsti ir aktuali-os paralelės su karo Ukrainoje situacija – vis dėlto šis spektaklis yra duoklė vaidybos studentams.

Kaip sukuriamas tekančios lavos garsas

Pokalbis su garsų kūrėja Dominyka Adomaityte

IGNAS ZALIECKAS

Dominyka Adomaitytė – sinchroninių triukšmų kūrėja, „Folių“ menininkė (Foley artist), sukūrusi garsus performansams „Georges Méliès: La Nuit inventée“ (Prancūzų sinemateka, 2021), „Par Belzébuth!“ (Luvras, 2022) bei „La Neige“ (Pompidou centras, 2019). Menininkė taip pat kūrė garsus kino filmams „Motinos“ (rež. Birutė Kapustinskaitė, 2021), „Per arti“ (rež. Austėja Urbaitė, 2021), „Automobilių stovėjimo aikštelė“ (rež. Jorė Janavičiūtė, 2021), „Vevnit“ (rež. Viktorie Štěpánová, 2020). Kartu su Vykintu Labanausku režisavo animacinį trumpametražį filmą „Močiutės blynai“ (2019).

Kūrybinį kelią pradėjote nuo teatro, bet dabar dirbate kine. Ar teatras jums vis dar svarbus?

Dar prieš susidomėdama teatru buvau labai arti garso, tik negalėjau to suvokti ir įvardyti. Vaikystėje vienas mėgstamiausių žaidimų su draugais būdavo kurti radijo pjeses, istorijas, įrašant balsus senų kasečių juostose. Būdama keturiolikos susitaučiau ir nusipirkau pirmą diktofoną, kuriuo įrašinėju slapčius žmonių pokalbius, draugų balsus, man įdomiai skambančius aplinkos garsus. Turėjau skirtingų žmonių juoko kolekciją. Visa tai atrodė labai įdomu, bet nieko su tais garsais nedarydavau, tiesiog pats procesas buvo įtraukiantis ir magiškas. O būdama aštuoniolikos sugalvojau, kad noriu išmokti šokti stepą. Šis šokis ugdė ne tik mano ritmo pojūtį, bet ir gebėjimą, žiūrint į einantį žmogų, greitai savo kūnu perimti jo judėjimo manierą ir žingsnių ritmiką. Taigi nesąmoningai garsinė kūryba ir išraiška visada buvo šalia manęs.

Vėlyvoje paauglystėje atradau teatrą. Vaikystėje buvau kukli, bijodavau išreikšti savo mintis. Teatras mane paveikė labai terapiškai, išjudino vidų, atpalaidavo ir atvėrė: supratau, kad drąsiai dalintis su kitais savo vidiniu pasauliu yra didžiulis gėris. Taip pat, žiūrint iš dabartinės perspektyvos, teatro režisūros studijose įgyta patirtis leidžia dirbant su filmų garsu geriau suvokti režisierius, jų sprendimus, psichologiją ir veiksmus. Studijuodama Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje gavau ir vaidybos pagrindų, kurie padeda, kai reikia perteikti personažo būseną per jį supančius garsus. Nors šiuo metu teatro mano profesiniame gyvenime nėra, nes visą laiką užima kinas, tarp šių patirčių jaučiu didelį ryšį. Ateityje norėčiau sugrįžti į teatrą su kokiu nors projektu, bet kaip garso kūrėja.

Luvre vykęs performansas „Par Belzébuth!“ buvo pristatomas kaip teatro ir kino sintezė. Čia

susipina ir teatro, ir kino garsai, tačiau kuo jie skiriasi?

Kine garsas dažniausiai kuriamas jau turint vaizdą ir nuo jo atsispiriama tolesniems ieškojimams. Kino garsas susideda iš skirtingų sluoksnių, tokių kaip atmosfera, „Foliai“, garso dizainas, specialieji garso efektai, dialogai, muzika. Teatre nesu kūrusi garso, todėl sudėtinga lyginti, bet iš gruodį vykusio performanso Prancūzų sinematekoje ir prieš porą savaičių sukurto performanso Luvre supratau, kad gyvai atliekant nebylių filmų istorijas svarbu ne bandyti įgarsinti kiekvieną mažą detalę, kurią matai, bet koncentruotis į akcentus ir per juos suvokti filmo dramaturgiją. Tai man atvėrė labai daug.

Kadangi garso studijoje kasdien kuriu kiekvienos smulkiausios filmo detalės garsą (tarkim, dokumentiniame filme apie prerijų šunis – kailiuko „garsą“, jiems pasisukus, ar šaknų graužimo dantimis), man buvo sunku į filmo istoriją pažiūrėti iš paukščio skrydžio, bet kai tai supratau, atradau savo garso performansų kūrimo sistemą.

O panašu tai, kad tiek kine, tiek teatre garsas prisideda prie filme ar spektaklyje gvildenamų temų gilinimo, antrųjų, trečiųjų „dugnų“ kūrimo ir žiūrovų nukėlimo į fikcinį, tikrovėje neegzistuojantį pasaulį.

„Folių“ menininkas – rečiau girdima sąvoka. Kas tai yra?

Lietuviškai *Foley artist* yra sinchroninių triukšmų kūrėja / -as. Šios profesijos pradininkas – Jackas Foley, tiesiogiai transliuojamose radijo pjesėse gyvai kurdavęs „Folius“. To meto garso technika negalėjo tiksliai ir kokybiškai atkartoti jau anksčiau įrašytų garsų, todėl radijo stotys į tokias transliacijas kviesdavo garso kūrėjus, kurie vėliau imti vadinti „Folių“ menininkais (*Foley artist*).

Svarbu paminėti, kad tada nebuvo galimybių įrašyti kelių garso takelių ir po to juos montuoti, kaip tai daroma šiandien. Tuo metu visas filmo garso takelis – muzika, dialogai ir garso efektai – būdavo įrašomi vienu metu, tarsi gaivališkas, ekscentriškas orkestras. Grupė sinchroninių triukšmautojų pasiskirstydavo, kas už ką atsakingas, tarkim, vienas žingsniuoja už vieną personažą, kitas – už kitą, trečias atidarinėja duris, o ketvirtas suka vėjo mašiną ir pila „lietų“ ant metalinių plokščių. Šiais laikais „Folių“ menininkai dirba baigiamajame etape, atkurdami visų personažų žingsnius, drabužių šiugždesį, gamtos reiškinius ir filme matomų daiktų garsus. Daugiau nei 80 procentų kino filmo garso sukuriamas baigiamajame etape, kai vaizdas jau yra sumontuotas, nes per filmavimus aikštelėje svarbiausia

gerai įrašyti dialogus, dėl to kiti aplinkos garsai pridedami vėliau. Animacijos ar gyvūnų dokumentikos filmuose beveik visas garsas sukuriamas baigiamajame etape.

Esu girdėjusi juoką, kad pasaulyje „Folių“ menininkų yra mažiau nei kosmonautų. Bet čia esama tiesos, nes patekti į šią profesiją gana sudėtinga: nėra mokyklų ar edukacinių programų, kurios ruošytų „triukšmautojus“, mat nuo senų laikų ši profesija buvo perleidiama iš kartos į kartą, jaunajam kūrėjui stebint ir mokantis iš labiau patyrusio profesionalo. Šiuo metu palaikau ryšį su pora „Folių“ meistrų, pas kuriuos planuoju nuvykti pasimokyti.

Šią profesiją atradau prieš kokius šešerius metus ir iškart įsimylėjau. Tai didžiulė mano aistra, be kurios ilgai gyventi negaliu. Dešimt metų ieškojusi tokios profesijos, kad galėčiau mėgautis kiekviena jos proceso akimirka, galiausiai tai atradau „Folių“ studijoje su tūkstančiais skirtingai skambančių ir kalbančių objektų. Įdomu tai, kad būtent šioje profesijoje ir susipina gyvas teatro atlikimas su išskirtine kino galimybe montuoti garso sluoksnius.

Ketverius metus dirbusi Prahos garso baigiamųjų darbų studijoje kaip „Folių“ menininkė, šiuo metu kraustausi į Lietuvą ir kartu su garso režisieriumi Juliumi Grigelioniu čia planuojame įkurti pirmą profesionalią garso studiją, orientuotą į „Folių“ kūrimą. Joje bus kuriamas ir garso dizainas, bet „Folių“ atžvilgiu tai bus pirmoji profesionali „Folių“ studija Lietuvoje.

Kaip vyko garso paieška minėtam performansui?

Gruodžio mėnesį Prancūzų sinematekoje vykęs pirmasis Georgeso Méliès retrospektyvos performansas man buvo pirmas valandos trukmės gyvo garso pasirodymas. Buvo daug jaudulio ir nežinomybės. Kadangi tai buvo pirmas kartas, dar neturėjau atradusi savo darbo sistemos, spaudė laikas, be to, buvome trise: nuostabus ir jautrus pianistas Lawrence'as Leherissey, „smėlėto“ žemo balso aktorė Julie Linquette, įkūnijusi filmų personažus, ir aš, atsakinga už gyvų garso efektų kūrimą.

Galiausiai atidėjusi visus kitus darbus į šalį, draugų padedama, porai savaičių visa galva nėriau į performanso rengimą. Pirmą peržiūrėjau Méliès filmus, išsinagrinėjau jų dramaturgiją, kontekstus. Žiūrėjau apie jį dokumentinius filmus, skaičiau straipsnius apie jo filmų specifiką. Tada turėjau paruošti garsinę, dramaturginę „Folių“ arką, kuri buvo mūsų performanso ašis ir nuo kurios kurdami savo garso dalį atsispyrė Lawrence'as ir Julie. Tada dalyvavome šio renginio „mamos“

Dominyka Adomaitytė

ASMENINIO ARCHYVO NUOTR.

Émilie Cauquy organizuojamuose susitikimuose, kuriuose visi kartu gryninome idėjas ir ieškojome geriausių sprendimų.

Bendrą gyvų repeticiją turėjome tik prieš pat performansą, todėl reikėjo būti viską iš anksto pasiruošus, sutarus ir susidėliojus. Nors dėl šių aplinkybių jautėme daug nerimo, visa komanda buvo nuostabi, darbai vyko sklandžiai ir įdomiai.

Antrosios Méliès retrospektyvos dalies tema buvo velnio simbolika šio režisieriaus kūryboje. Ir nors per pirmąjį performansą įgavau daug įgūdžių ir patirties, kai sėdau prie naujų filmų ir naujos temos, atrodė, kad reikia vėl iš naujo pradėti ieškoti garsinės ašies. Kiekviena tema gali būti išreikšta skirtingomis garsinėmis tekstūromis ir spalvomis. Pirmasis šioje programoje – dviejų minučių filmas „Éruption volcanique à la Martinique“, atkuriantis ugnikalnio išsiveržimą. Kartu su komanda norėjome, kad jis simboliškai įvestų žiūrovus į „velnišką“ šios programos temą. Daug galvojau, koks garsas galėtų sukurti lavos tekėjimo ir šnypštimo garsą, ir tada į galvą atėjo kiaušinis ir gaminant omlėtą girdimi garsai. Skamba net paradoksaliai, kad performansas, kurio tema yra velnias bei pragaras, prisideda kiaušinio, simbolizuojančio gyvenimą, skilimu. Svarbu paminėti, kad per antrą performansą aš, kaip „Folių“ menininkė, buvau ne viena – prie garsų kūrimo pakviečiau prisidėti savo draugą, animacijos režisierių Vykintą Labanauską. Ateityje norėčiau pabandyti sukurti gyvą garso performansą filmui su „Folių“ menininkų orkestrėliu.

Kuo kinematografinis performansas skiriasi nuo mums įprastų vaizdo projekcijų spektakliuose ir performansuose?

Manau, pagrindinis skirtumas tas, kad kinematografinio performanso ašis yra filmas, t.y. anksčiau užfiksuotas vaizdas. Vykstant gyvam performansui ar spektakliui ritmą diktuoja realiu laiku

vaidinantys aktoriai, todėl viskas kaskart gali kisti. Tai apsunkintų galimybę atlikti „Folius“ taip, kaip jie kuriami kinui. Per kinematografinį garso performansą esame pasiruošę visą „Folių“ partitūrą, kurioje būname užrašę, kokį daiktą / objektą kurią sekundę ir iš kur turime paimti, į kurį mikrofoną sugroti ir į kurią tiksliai vietą bei kurią sekundę padėti. Dėl to dirbant komandoje labai svarbi tiksli komunikacija. Aišku, būna ir improvizacijos, bet ritmas priklauso nuo kino filmo, būtent dėl to turime galimybę tiksliai suplanuoti pasirodymą.

Kuo iš garso perspektyvos jus domina tokio tipo performansas?

Man patinka scenoje kartu su kitais kūrėjais gyvai atlikti garsus, stebint publikai. To man kartais trūksta dirbant kino garso studijoje, nes žiūrovų reakciją į garsus gali pajusti tik praėjus mėnesiams nuo kūrybinio proceso. Taip pat, kadangi nedaug žmonių žino apie šią profesiją, man gera dalintis savo atradimais ir patirtimi. „Folių“ išskirtinumas – garso ir vaizdo neatsitikimas. Kai ateinu dirbti į „Folių“ studiją, tyčia užsimerkiu ir bandau matyti ausimis. Žmonės, atėję į akustinę gitaros koncertą, jau iš anksto žino, kaip skamba gitara, o kino garso performansuose jie pamato, kaip ugnies liepsnojimas sukuriamas prie mikrofono mosuojant džinsiniais marškiniais arba kaip mano mėgstamu salieru galima sukurti lūžtančių kaulų garsą.

Jūsų kūrybiniame kelyje yra Čekija ir Prancūzija. Kuo skiriasi garso paieškos dirbant su skirtingų kultūrų menininkais?

Manau, daugelio šalių kino kūrėjai vienodai retai galvoja apie garsą bei jo svarbą. Tad jei reikėtų įvardyti skirtumus, tikriausiai tai labiau priklausytų nuo skirtingų kino režisierių asmenybės, o ne

NUKELTA Į 7 PSL.

Ne tik aktorė

Pokalbis su aktore Auguste Ona Šimulynaite

GRETA VILNELĖ

Aktorė Augustė Ona Šimulynaite su-kūrė vaidmenis spektakliuose „Alisa“ (rež. Antanas Obcarskas, Lietuvos nacionalinis dramos teatras, 2020) „Batsiuviai“ (rež. Obcarskas, Nacio-nalinis Kauno dramos teatras, 2020), „Žuvėdra“ (rež. Jokūbas Brazys, Os-karo Koršunovo teatras, 2022) ir kt. bei trumpametražuose filmuose „Kai perplauksi upę“ (rež. Klaudija Matve-jevaitė, 2018) ir „Apklausa“ (rež. Urtė Sabutytė, 2021).

Kokia kūrybinė patirtis jus la-biausiai užaugino kaip aktorę?

Kiekviena patirtis augino ir tikrai dar nė viena neužaugino. Tikiuosi, augimas visuomet išliks. Kiekviena net sunki ar nemaloni patirtis iš-moko kantrybės, valios, atrandi kažką naujo. Tarkim būdama pir-mame kurse filmavausi Eimanto Belicko filme „Tumo kodeksas“, ku-riame vaidinau savo prosenelę – ak-torę Eleną Žalinkevičaitę-Petraus-kienę. Tai buvo ne tik pirma darbo kine patirtis, bet ir pirmas kartas, kai teko vaidinti sau artimą žmogų. Tada supratau, kad esu teisingame profe-siniame kelyje. Iš esmės kiekvienas projektas, personažas mane moko. Urtės Sabutytės trumpametražiamе filme „Apklausa“ vaidinau prosti-tutę Viktoriją. Buvo įdomu kurti nuo mano asmenybės nutolusį vai-dmenį. Panašus vaidmuo teko ir Jo-kūbo Brazio spektaklyje „Žuvėdra“ – Polina. Mes labai skirtingos ir beveik neturime bendrų bruožų. Tad buvo nemenkas iššūkis ieškoti, tyrinėti ir atrasti šio personažo sielos gelmes, mąstymą. Tokie neįprasti vaidmenys turbūt labiausiai užaugina, priverčia palikti komforto zoną.

ATKELTA IŠ 6 PSL.

nuo jų tautybės. Šiais vaizdų per-pildytais laikais daugelis dėmesį sutelkia būtent į vizualią išraišką, o apie garsą susimąstoma tik bai-giamajame etape. Tad bendradar-biaudama su skirtingais kino me-nininkais stengiuosi nuo pirmųjų projekto dienų atkreipti jų dėmesį į garso dėmenį. Tai dažnai ne tik pa-deda atrasti tikslesnę projekto garso kalbą, bet ir pasiūlo režisieriams įdomių sprendimų kitose kino ga-mybos srityse, tarkim, montažo ar scenarijaus rašymo.

Kokios idėjos ir projektai jus lydi dabar?

Šiuo metu savo laiką skiriu kino garsui ir animacinių filmų režisūrai. Kaip garso režisierė ir „Folių“ menininkė, dirbdama tiek Vil-niuje, tiek Prahoje, kuriu garso pasaulius įvairių režisierių vaidy-biniams, dokumentiniams, anima-ciniams filmams ir serialams. Kaip

Papasakokite, kaip kūrėte Po-linos vaidmenį „Žuvėdroje“. Iš kur gimė įkvėpimas sukurti ją būtent tokią?

Spektaklis vystėsi dar nuo stu-dijų laikų, buvo skirta daug laiko gilintis, todėl Polinos vaidmuo la-bai keitėsi. Iš pradžių ji buvo ste-reotipiškai moteriška – tyli, švelni. Susitikę po ilgos pertraukos „Žu-vėdrą“ pradėjome repetuoti tarsi iš naujo. Mano kolega Džiugas Grinys, vaidinantis Polinos vyrą Šamrajevą, gana greitai pagavo savo personažo esybę, tad tai man tapo atspirties tašku. Pabandžiau įsivaizduoti, ko-kia moteris galėtų būti šalia tokio vyro. Atsimenu, apsimoviau džin-sus, apsiaviau kaubojiškus batus, įsidėjau į burną kramtomosios gu-mos ir pradėjau vaikščioti kažkaip kitaip. Jokūbas pamatęs pasakė, kad jau kažką suradau. Tad iš pradžių Polinos personažas pradėjo kurtis per išorę, o vėliau bandžiau lipdyti jos psichologiją per jos santykį su Šamrajevu. Leidau sau klysti, būti nežavia, nemoteriška, net apgailė-tina. Tai suteikė Polinos personažui reikiamų spalvų.

Šalia aktorystės kuriate mu-ziką pseudonimu „Onushka“. Kaip jūsų gyvenime dera teatras ir muzika?

Muzika mane lydi nuo mažens. Kadangi mokiausi M.K. Čiurlionio menų mokykloje, muzika visuomet buvo pagrindinė mano meno sritis. Ten grojau fleita, dainavau. Galiau-siai susiklostė taip, kad nuėjau į vai-dybą, bet muzika niekur nedingo. Spektakliuose, kuriuose vaidinu, dažnai tenka dainuoti. O „Onushkos“ muzika tapo tam tikru dienoraščiu. Kuriu ją labiau sau. Muzika pertei-kiu savo mintis, kurių neišreiškiu

kino režisierė kartu su Vykintu Labanausku plėtoju kelis skirtin-gus animacinių filmų projektus. Trumpametražis lėlinės anima-cijos filmas „Stikliniai drambliai“ šiuo metu laukia gamybos finan-savimo. Taip pat jau trečius metus po truputį vystau naujo animacinio dokumentinio filmo apie su sekso tema susijusias baimes ir tabu idėją.

Gegužę kartu su Vykintu kursime trumpą „stop kadro“ filmą, kurio idėja gavo gamybos finansavimą ir pateko į kūrybinio konkurso „Pa-paya Young Creators“ finalą. Kitas Mėliėsės retrospektyvos garso per-formansas planuojamas 2023 m., ta-čiau rengiuosi atlikti panašaus pobū-džio „Folių“ performansą Vilniuje rugsėjį vyksiančiame „Pirmosios bangos“ ankstyvojo kino festivalyje. O daugiausia jėgų ir naujų žinių rei-kalaujantis projektas – minėta „Fo-lių“ ir garso studija Lietuvoje, kurią labai tikimės įrengti jau kitais metais.

Dėkoju už pokalbį.

balsu ar raštu. Studijų metais skir-tingais laikotarpiais dirbdavome su įvairiomis medžiagomis: Sha-kespeare’u, Čechovu. Pastebėjau, kad mano dainose juntama to, ką tuo metu veikiame studijose, įtaka.

Kokia teatro funkcija karo aki-vaizdoje? Ar šiuo sunkiu laiku jums pakito jo reikšmė?

Manau, kad karo akivaizdoje pakitome ir mes, ir mūsų tikrovė. Įsibėgėjus antrai karo savaitei su-sitikome su „Žuvėdros“ kūrybine komanda pasiruošti premjerinei spektaklio savaitei. Beje, susirin-kome Kovo 11-ąją: tai irgi simbo-liška. Atmosfera buvo itin slogi. Susėdome ir pradėjome kalbėti, ar tokiu laiku kuriame, darome spek-taklį. Vėliau supratome, kad reikia daryti, nes mes tai geriausiai su-gebame. Dar vaidinome rusų dra-maturgo kūrinį. Čechovo tekste minimi Ukrainos miestai – Kyjivas, Charkivas. Tai, kas anksčiau nebūtų užkliuvę, dabar badė akis. Kalbė-jome, ar spektaklyje reikėtų iškelti karo temą, tačiau supratome, kad pats spektaklis savaime turės kito-kią prasmę. Pati pastaruoju metu lankydamasi kine ar teatre supratau, kad atsirado kitas žvilgsnis, paste-bintis karą mene. Tarkim, Dimitrio Papaioannou spektaklyje „Trans-verse Orientation“ scenoje vyko statymas, visko griūtis ir pabaigoje saulėlydis. Tad visa tai, ką šiomis dienomis matome ar girdime, vie-naip ar kitaip surezonuoja.

Kuo kinas aktoriui patraukles-nis už teatrą?

Šis klausimas jau tapęs klasika ir anksčiau dažnai sau jį užduodavau, bandydama suprasti, ar noriu būti kino, ar teatro aktore. Galų gale su-pratau, kad neįmanoma pasirinkti, nes abi stovyklos turi savų pliusų ir minusų. Teatre mane žavi pats pro-cesas, jam yra skiriama daug laiko, aktoriui suteikiama daug laisvės ieš-kojimams, o su kūrybine komanda susigyveni it su šeima. Spektaklio rodymas – kažkas nepaaiškinama, atrodo, tas porą valandų mintimis kažkur iškeliauji ir visa tai išgyveni. O kine svarbiau rezultatas. Jis ža-vus tik jam būdingu subtilumu. Ten gali kalbėti akimis, pirštu. Kinas pa-trauklus natūralumu, tikrumu. Ta-čiau vaidybiškai sudėtinga, nes nėra nuoseklumo: kaip aktorei, nelengva šokinėti nuo filmo pabaigos į pra-džią ar vidurį.

Ką manote apie lietuviško kino raidą? Ko jam trūksta?

Pastaruoju metu vyksta teigiami pokyčiai, ypač jaunųjų kūrėjų dar-buose. Mane sužavėjo filmai „Ne-matoma“ (rež. Ignas Jonynas, 2019) ir „Izaokas“ (rež. Jurgis Matulevi-čius, 2019). Manau, kad lietuviš-kame kine vis dar opi problema

Gytis Ivanauskas ir Augustė Ona Šimulynaite spektaklyje „Batsiuviai“
D. MATVEJEVO NUOTR.

tebėra dialogai. Labai laukiu, kada kino žmonės prisijaukins paprastą pokalbį. Man atrodo, dialogams ne-reikia suteikti tokios didelės reikš-mės, nes ji atsiranda savaime.

Ką gerėjanti lietuviško kino situacija reiškia jums, kaip aktorei?

Tikiu, kad tai elementariai suteiks aktoriams daugiau darbo kine, nes dabar jo tikrai ne per daugiausia. Apmaudu, kad Lietuvoje vyksta tiek daug filmavimų, bet didžioji dalis jų skirta užsienio rinkai, o lietuviško kino ar net gerų serialų tikrai nėra daug. Manau, kad stiprus lietuviško kino vystymasis, keliavimas po gar-sius užsienio festivalius padės žmo-nėms pradėti jį vertinti, skirti dau-giau laiko, pinigų ir dėmesio.

Kaip vertinate šokio spektaklius?

Šokio spektaklius dievinu. Kai mokiausi M.K. Čiurlionio menų mokykloje, man neužteko vien muzikos: papildomai piešiau, lan-kiau šiuolaikinį šokį. Patiriu este-tinį malonumą, žiūrėdama į sce-noje judantį žmogaus kūną. Šokio spektakliai žavi tuo, kad be žodžių kartais pasakoma net daugiau nei draminiuose spektakliuose. Lietu-voje kokybiškų šokio spektaklių kartais pasigendu, bet užsienyje teko matyti Pinos Bausch, Anne Teresos De Keersmaecker kūrinių.

Taip pat labai džiaugiuosi pagaliau gyvai išvydusi Papaioannou darbą „Transverse Orientation“. Ateityje svajoju sujungti aktorinį išsilavi-nimą su kūno kalba ir išbandyti save šokio srityje.

Koks iki studijų buvo jūsų san-tykis su teatru? Gimėte scenoje ar teatrą reikėjo prisijaukinti?

Galima sakyti, gimiau scenoje, nes abu mano tėvai studijavo ak-torystę. Laukdamasi manęs mama vaidino, ir turbūt jau tada pradė-jau jausti teatro svaigulį. Visa šeima prisidėjo prie mano meilės teatrui ir kinui. Turiu daug ryškiai įsispau-du-sių prisiminimų iš laikų, kai mane mažą mama vesdavosi į Vaikų ir jaunimo centro rūmus, nes ten va-dovavo teatro būreliui. Matydavau, kaip scenoje kuriami stebuklai. Iš pradžių scenoje atsiradau su mu-zika. Bet nuo pat mažens žinojau, kad būsiu aktorė, ir jokių klausimų man dėl to nekilo, nors iki studijų akademijoje jokio teatro būrelio nelankiau. Baigdama mokyklą pra-dėjau dvejojti, tačiau artėjant stoji-mams sužinojau, kad kursą renka Oskaras Koršunovas. Iškart buvo aišku, kad privalau pabandyti. Pa-vyko. Nuo tada savo pasirinktu ke-liu nė karto nesuabejojau ir nekan-trauju pamatyti, kur jis mane nuves.

Ačiū už pokalbį.

Karas. Lvovo arabeskos

ANDRII KORNEV

Aš – knygų vaikas. Todėl mano gyvenime dažnai pasitaiko, kad susiduriu su tikromis situacijomis, kurios iš karto sukelia asociacijas su tuo, ką skaičiau anksčiau. Savotiškas atpažinimo efektas, praktikoje atgyjanti „teorija“. Beje, kartais toks knygų ir gyvenimo sąskambis padeda jei ne praktiškai, tai bent psichologiškai. Nes aš jau lyg ir žinau apie tai, ir šios žinios, nors ir knyginės, mane ramina (kiek tai įmanoma).

Štai išplaukia eilutės iš kijeviečio autoriaus Viktoro Nekrasovo knygos „Stalingrado apkasuose“. Viena pirmųjų mano sutiktų tikros „apkasų prozos“ knygų. Taigi vokiečiai puola, jau gerai apdaužytas karinis dalinys, kuriame Viktoras tarnauja, perkeliamas papildymui į užnugarį, t.y. į Stalingradą. Frontas 200 km nuo miesto. Ir leitenantas Nekrasovas su draugu patenka į „kitą pasaulį“. Kino teatrai ir kirpėjos, merginos vasarinėmis suknelėmis ir tramvajai. Po savaitės šio pasaulio nebeliks...

Panašus karo ir taikos pasaulių susidūrimas pas mus vyko nuo 2014 metų. Jau tada knygos eilutės pradėjo atgyti prieš mane traukinio Ivano Frankivskas–Lysyčanskas

kupė pusiau blaivaus jaunuolio, grįžtančio iš namų į karą, monologe. Beje, Ukrainoje tuomet stengtasi nevadinti Rusijos įsiveržimo karu.

Ir dabar aš pats įėjau į knygą, tik vietoj Stalingrado priešais mane – Lvovas. Aš vaikštau jo gatvėmis, o mano sąmonė tai mirga, tai užstringa, kaip įrenginiuose su defektais. Ginkluoti patruliai, gatvės muzikantai, gyva prekyba gėlėmis ir sodinukais, oro pavojaus sirena, kariniai plakatai ir skelbimai, koncertinių renginių reklama Lvovo filharmonijoje, kuri atnaujina darbą. Lvovas – kaip Nojaus arka prie molo, tik jam nėra kur plaukti.

Vakar. Mūsų akademinė bendruomenė – pabėgėliai iš Charkovo. Kiekvienas patyrė stresą, kiekvienas turi savo asmeninį nugalėjimo (ar nenugalėjimo) būdą. Turiu savo variantą ir siūlau jį kolegoms bei studentams – ekskursiją po istorinį Lvovo centrą. Ne, aš nesu ekspertas, kad galėčiau surengti pilnavertišką ekskursiją. Todėl kreipiuosi į savo draugo žmoną. Jie taip pat yra pabėgėliai. Iš Donecko. Nuo 2014-ųjų.

Kaip ir dauguma pabėgėlių, Oksana 2014 m. neteko darbo, o nuolatinių darbą naujoje vietoje gauti buvo sunku. Todėl, kaip mokytoja, iš pradžių ji dirbo įvairius darbus ne visą darbo dieną, įskaitant ekskursijas po Lvovą vasarą. Tiesa, šitai

ji nustojo daryti prieš 6 metus, bet šįkart atsiliepė į mano prašymą.

Ir štai mūsų nedidelė grupė mina asfaltą ir trinkeles, leidžiasi į požemius ir akimis bei mintimis klaidžioja po šventyklų skliautais, ieško įdomių detalių ir lygina Lvovo architektūrą su tuo, kas matyta Europoje. Esame meno ir kultūros žmonės, pasinėrę į savo pasaulį, ir tarsi pradedame tolti nuo karo, jo tampa vis mažiau sąmonėje. Tad pabaigoje kolegos dėkoja Oksanai būtent už tai, už šias valandas, kurios bent trumpam sugrąžina prarastą ramybę ir pusiausvyrą. Oksana viską supranta ir švelniai šypsosi. Šią būseną ji jau pažįsta nuo 2014-ųjų.

Ekskursija baigta. Visi išeina, o mes su Oksana dar delsiame, stovime, kalbamės ir atsisveikiname. Aidi oro pavojaus sirena, bet prie jos mes jau pripratę, ji nuaidėjo, bet viskas ramu. Staiga galingas sprogimas. Įsitempiu. Vėl sprogimas. „Kas tai?“ – klausiu. – „Atrodo, kad tai ir yra tai, ką tu manai, – ramiai atsako Oksana. Ir, pastebėjusi mano nervingumą, priduria: – Po Donecko 2014-aisiais taip pat dėl bet kokių garsaus dunksėjimo Lvove puldavome į paniką.“

Atsisveikiname su Oksana ir išsivaikštome skirtingomis kryptimis, už mūsų nugarų per pusę dangaus pakyla juodų dūmų debesys. Ir tikrai

Armėnų katedros kieme laikinai išmontuotas ir evakuotas į požemius garsusis XVIII a. medinis Golgotos altorius

buvo – taip. Šešios rusų raketos pasiekė taikinius Lvovo pakraštyje.

IŠ UKRAINIEČIŲ KALBOS IŠVERTĖ
AUŠRELĖ TARANENKO

Šis tekstas yra projekto „Kultūra jungia: tekstai iš Ukrainos“ dalis. Projekto partneris – Lietuvos

nacionalinis dailės muziejus. Norėdami prisidėti prie paramos Ukrainos nacionalinio dailės muziejaus vertybių išsaugojimui, kviečiame prisidėti: Jono Karolio Chodkevičiaus labdaros ir paramos fondas, Įm. k. 305350324, P. Vileišio 18A, Vilnius, banko sąskaita: LT37 7044 0600 0832 3972

Kronika

Lietuvos menui pristatyti įsigytos patalpos Venecijoje

Mecenatų dėka ilgalaikiam naudojimui įsigytos patalpos Venecijoje – jose baigiamas įrengti Venecijos meno bienalėje Lietuvai atstovaujančio Roberto Narkaus kūrinys „Gut Feeling“. Venecijos *Castello* rajoną jau pasiekė kroviny iš Vilniaus, kuriame – pasutinės Roberto Narkaus projekto „Gut Feeling“ dalys ir detalės. „Šiuo metu esame visiškai panirę į parodos instaliavimo ir pasirengimo atidarymui balandžio 21 d. darbus“, – sako kuratorė Neringa Bumblienė, kartu su menininku ir komanda ruošianti naujas patalpas. Projekto mecenatų Gabijos Grušaitės ir Justo Janausko dėka jos buvo nupirktos specialiai 2022 m. Lietuvos nacionaliniam paviljonui įkurti, o po 59-osios Venecijos meno bienalės bus naudojamos lietuvių menininkų kūrybai Venecijoje pristatyti.

N. Bumblienė pasakoja, kad, kitaip nei didžiosios šalys, tokios kaip JAV, Prancūzija ar Lenkija, Lietuva neturi nuolatinio paviljono ir kas kart ruošiantis Venecijos meno bienalei organizatoriams tenka ieškoti naujos vietos projekto įgyvendinimui, o tai visuomet yra nuotykis. „Nuvykęs į Veneciją R. Narkus iš karto išsirinko dvi erdves, esančias *Castello* rajone. Pradėjus dirbti paaiškėjo, kad vienos jų yra išnuomojamos, o kitos – tik parduodamos. Šiuolaikinio meno centras neturėjo

nei lėšų, nei teisinių galimybių patalpas įsigyti, todėl aktyviai ieškojome mecenatų. Mums labai pasisekė, kad Justas Janauskas ir Gabija Grušaitė patikėjo projektu ir sutiko investuoti į reikalingas patalpas bei perduoti mums nemokamai jomis naudotis.“

Pasak kuratorės, vienas iš esminių parodos „Gut Feeling“ aspektų – glaudus ryšys su aplinka ir vietos bendruomenėmis, todėl komandai nesinorėjo, kad iškart po bienalės patalpos būtų perparduotos ir taptų dar viena komercine erdve.

Menininkas R. Narkus pasakoja, kad pradėjus įrengti paviljoną pajuto intuityvų norą būti arčiau žmonių, labiau rizikuoti: „Buvusios skalbyklos ir duonos kepyklos patalpos nėra įprasta reprezentacinė erdvė su didelėmis baltomis sienomis, kokių galbūt galėtume tikėtis Venecijos meno bienalės kontekste.

Patalpos, kuriose įsikurs Lietuvos nacionalinis paviljonas Venecijoje

Kurti paviljoną šioje erdvėje yra ir vidinis iššūkis, ir provokacija sau. Kartu tai – ir kiek pretenzingas užmojis, nes mes ateiname ir keičiame vietinį mikroklimatą bei tai, kaip tas rajonas bus matomas bent ateinantį pusmetį. Noriu tikėti, kad mums pavyks būti ta „gerąja“ bakterija ir sukurti abipusiškai naudingus, prasmingus ryšius su vietos bendruomene“, – sako R. Narkus.

Kuratorės N. Bumblienės teigimu, „Lewben Art Foundation“ – vienas aktyviausių vietos ir tarptautinių šiuolaikinį meną kolekcionuojančių, pristatančių ir remiančių fondų Lietuvoje. Jo kolekciijoje taip pat yra ir keli R. Narkaus darbai. „Pradėję dirbti su Lietuvos nacionaliniu paviljonu, iš karto kreipėmės į juos prašydami prisidėti prie sėkmingo ir visavertiško projekto įgyvendinimo. Labai džiaugiamės, kad fondas nuo pat pradžių palaikė projektą ir sutiko

tapti jo mecenatu. Jo finansinis indėlis labai svarbus šio didelio ir kompleksiško projekto įgyvendinimui“, – pasakoja N. Bumblienė.

Pasak „Lewben Art Foundation“ valdybos pirmininko Viliaus Kavaliausko, mecenatystės kultūra Lietuvoje žada vis didesnius teigiamus pokyčius, o vien tik su valstybės parama kokybiškai pristatyti menininkus išties sudėtinga. „Buvome vieni pirmųjų, prisijungę prie operos-performanso „Saulė ir jūra“ pasirodymo, ir šįkart lygiai taip pat R. Narkaus atstovavimą Lietuvai palaikėme dar iki projekto konkurso laimėjimo 2020 metais. Šio menininko kūrybą sekame jau seniai, o pirmuosius darbus į „Lewben Art Foundation“ kolekciją įtraukėme 2019 metais. Šiandien kolekciijoje turime aštuonis menininko kūrinius, tarp kurių – ir pirmasis tiek R. Narkaus, tiek į mūsų kolekciją patekęs NFT kriptomeno kūrinys“, – pasakoja V. Kavaliauskas.

Fondo valdybos pirmininkas užsimena, kad būsimame „Lewben Art Foundation“ meno centre Bernardinų g. 6–12 Vilniuje drauge su komanda jie taip pat sieksią pristatyti lietuvių menininkus tarptautiniame kontekste, atsipirdami nuo turimos tarptautinės kolekcijos, ir būtent dėl šios priežasties jau trečiąkart iš eilės renkasi prisidėti prie vieno reikšmingiausių Lietuvos šiuolaikinio meno pristatymo pasaulinėje parodoje – Venecijos meno bienalėje.

Lauko reklamos kompanija „JCDecaux Lietuva“ šalyje žinoma

dėl nuoseklaus pradedančiųjų menininkų rėmimo – kartu su Šiuolaikinio meno centru jau septynerius metus vysto parodų ciklą „JCDecaux premija“, todėl ir Lietuvos nacionalinio paviljono kontekste buvo svarbu tęsti šį bendradarbiavimą. „Kai prieš dešimtmetį pradėjome aktyviau remti meną ir kūrėjus, daugeliui verslų tai atrodė nesuprantama. Džiugu, jog šiandien vis daugiau jų suvokia, kad prisidėti prie mūsų kultūros puoselėjimo ir sklaidos yra prasminga: jau ne kartą įsitikinome, kad sėkmingas lietuvių pasirodymas tarptautinėje meno scenoje garsina Lietuvą, todėl svarbu palaikyti savo šalies kūrėjus ne tik įsigyjant kūrinius, bet ir padedant jiems žengti į tarptautinius vandenis“, – sako lauko reklamos kompanijos „JCDecaux Lietuva“ vadovė Žaneta Fomova.

Lietuvos nacionalinis paviljonas 59-ojoje Venecijos meno bienalėje veiks balandžio 23 – lapkričio 27 dienomis. Jį aplankyti bus galima dviejuose *Castello* gatvės pastatuose – Nr. 3200 ir 3206, *Campo de le Gate* 30122, Venecija. Visas projekto naujienas sekite feisbuko paskyroje arba svetainėje www.gutfeeling.xyz.

Lietuvos paviljoną 59-ojoje Venecijos meno bienalėje pristato Lietuvos kultūros taryba. Projekto mecenatai – Justas Janauskas ir Gabija Grušaitė, „Lewben Art Foundation“ ir „JCDecaux Lietuva“.

ŠMC INF.

Negražu neleisti šilkverpiams tapti drugiais

Pokalbis su menininke Jurga Šarapova

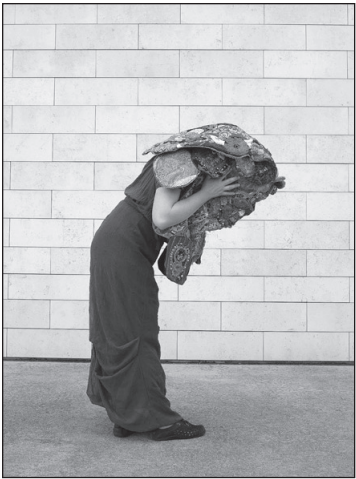
MONIKA KRIKŠTOPAITYTĖ

Akivaizdu, kad, mano nuomone, esi įdomi, vertinga, pačia geriausia prasme beprotiška menininkė. Seku tavo kūrybos pasirodymus, vieną jų net esu kuravusi. Visgi naujos parodos „*Bombyx mori*“ proga noriu šio to paklausti. Nesu girdėjusi diskusijų, ar esi gera menininkė, bet ne kartą – kad, va, reikėtų tave kitaip eksponuoti, su daugiau erdvės, ne taip tankiai, nes kūriniai labai sodrūs. O man rodos, kad tavo eksponavimo metodas labai artimas kūrybos metodams ir primena koralinį rifą. Kaip tu apibūdintum savo kūrinijų rodymo principus?

O man turi rūpėti kažkieno diskusijos? Neva kažkas geriau už mane žino, ką ir kaip aš noriu parodyti? Tokių žmonių labai daug sutikau pasaulyje, tai kontroliavimo maniakai, linkiu jiems pasveikti. Tegul savo darbelius padaro ir gražiai sau pasikabina. Vemti norisi man tose pompastiškai „dvasingai“ (jų nuomone) išeksponuotose parodėlėse. Tai absoliuti atgyvena, kur menas yra graži prekė, o mano menas ne prekė – jis man jau atsipirko, nes jis man yra laimė ir gyvenimas. Ta visuma, kurioje jie pasirodo viešai, tėra nedidelis pasakojimas apie kelionę, kurią mes nuėjome kartu, jie ir aš, o ne kažkokio produkto pasiūla ar „gero skonio ir manierų“ egzaminas.

Kūriniai dėstomi tuo pačiu principu, kaip ir kuriami, – jie patys viską daro. Tam pasiekti aš esu susikūrusi savo metodus: stengiuosi nebūti autoriumi, o būti vienu iš kūrinijų. Todėl mano žvilgsnis sudarant ekspoziciją nėra specialisto „iš aukštai“, o žvilgsnis kaip vieno jų: nekategoriškas, nepompastiškas, o „bombastiškas“ – t.y. juokingai pasikėlęs, pernelyg įsijautęs, o ne atsitolinęs ir t.t. Šioje parodoje aš esu kelių vazų ir kaukių autorė, kitus darbus „atliko“ mano išgalvoti menininkai. Tai – galimų kūrybos variantų kūrimas, o ne nuoširdi, taip sakant, „širdinga giesmė“.

Bet nesvarbu, ką sakysiu, vėl atsiras tetų, kurios man aiškins, kad reikia „mano darbelius geriau atrinkti“ prieš parodą. Bet tai jų vizija – tegul savo ir atrinkinėja, savimi gražiai grožisi gražiose salėse. O erdvė, kad ir kokia tobula man bepakliūtų, man ji visada bus zoologijos sodo narvas, o ne natūrali gyvenimo vietovė. Man reikia didelės erdvios dirbtuvės, o ne salės. Parodas darau tam, kad galėčiau pamatyti savo darbus iš toli, nes tų

G. UMBRASO NUOTR.

didesnių net išvynioti normaliai neturiu vietos, kur ten pažiūrėti. Taigi bent kartą per trejus metus ieškau būdų, kaip galėčiau pažiūrėti, ką mano „kolegos išgalvotieji“ pridarė ir kaip visa tai susiskambina tarpusavyje. Tiksliau, tikrinu, ar aš dar esu vientisa sąmonė, ar jau pablūdau.

Kyla problemų ir norint įvardinti kūrinijų pobūdį. Nemažai jų yra tekstilinės skulptūros, bet ir kaukės, ir skelbimai, ir epiniai pasakojimai. Vėl koralų rifai. Gal esi kaip nors išsprendusi šį kvalifikavimo klausimą koku nors būdu?

Dėl to aš tikrai miegu naktimis ramiai: koks man skirtumas, kas jie, čia vėl tų kontrolės maniakų problema. „Bombix“ parodoje pagaliukų-kortelių su tekstais „perekalavo“ iš manęs ši konkreti vieta. Sienų medžiagiškumas čia nėra neutralus, o mano darbai medžiagiški: jie visi tuoj pradėjo „cypiti“, kad peržengiama jų komforto zona. Sienos yra medžio plokščių ir su lentjuosčių intarpais. Tuo pat gimė naujas autorius, kuris sprendė šį ribos ir atsiribojimo klausimą. Simbolinė riba – kažkoks tvorelių motyvukas – kartu yra ir interakcija su tuo sienų medžiagiškumu ir begaliniu langų atvirumu. Naujasis „mūsų menininkas“ ėmėsi tvoros idėjos gvildinimo. Tvoros, už kurios yra viltis nerasti nieko. Nieko ilgesys, tylos.

Žodžiai, dalyvaujantys kūrinuose, daugiausia yra visiškai „išrauti iš konteksto“, bet man labai gražūs ir teisingi tuo momentu, kai juos rašiau. Man jie tiesiog kaip medžiagelių skiautės. Visa kita padaro teksto burtas ir smurtas: žmonės stovi ir ilgai skaito tas lentutes, o tapybą labai greit permeta žvilgsniu. Man tai daug pasako apie mus, apie prioritetus. Dar norėjau sukurti tokią utopinę parodą, kurioje ir tekstas (aprašymas), ir darbai būtų vientisa bendruomenė, o ne tekstas veikėtų kaip kažkas iš viršaus. Aiškinimas – tai juk „edukologo“ – to,

kuris žino geriau ir štai pagaliau čia viską nušviečia, – poza. O vat ir ne... Jis tiek pat iliuziškas, kiek visi kiti dalykai.

Apie ką tavo pasakojimai šioje parodoje? Gal galėtum pasakyti kelis, kurie tau pirmi atėjo į galvą? Suprantu, kad visiems reikėtų storo leidinio ar viduramžių katedros. Parodos pavadinimas „*Bombyx mori*“, kaip suprantu, asociatyviai pagal skambesį susijęs su paskutiniaisiais ryškiausiais politiniais įvykiais, o pagal reikšmę – tai šilkaverpio lotyniškas vardas. Ar teisingai vynioju?

Bombyx mori yra labai gražūs garsai, tiesiog pirmiausia čia fonetika. Ramiausiai ruošiausi padaryti parodą apie tai, kad negražu neleisti šilkverpiams tapti drugiais, negražu juos gyvus virti, negražu sakyti, kad juos reikia spėti išvirti, kol jie „nesugadino“ kokono. O kokonas kieno, atsiprašau? Ir kas čia viską gadina? Kas vadina sutvėrimą pažodžiui, maždaug, „mirusi medvilnė“? *Bombyx old French* reiškia medvilnės žaliavą – tuos vatytes „bombikus“. Iš to atsirado žodis *bombastik* – pernelyg karikatūriškai išpūstas heroizmas.

G. UMBRASO NUOTR.

Paroda turėjo būti toks vadinasis *sanctuary* – kaip angliškai gražiai vadina, pavyzdžiui, senų asiliukų prieglaudas. Erdvė, kurioje deklaruojama kiekvieno sutvėrimo teisė tapti tuo, kas jis yra, neaiškinant, kad jis yra „nekalifikuota“ pilnam išsivystymui gyvybės forma,

„tik“ gyvis, o ne gyvūnas. Čia pridedo ir kovidą patirtys, kai ir mus visai rūšio. Nenoriu pasauliui nieko aiškinti, nė pirštelio nurodinti, bet ketinau toje patalpoje sudėlioti teisės į virsmą pojūtį su jo dramatiškumu ir nuostaba.

O tada prasidėjo karas. Žmonija vėl stebisi, kad kažkoks galvažudys vidury baltos dienos dvidešimt pirmame amžiuje galabija ištisą tautą įsitikinęs, kad ji neturi teisės į pilnavertį valstybingumą. Dalykai, kurie vyksta artimiausioje mūsų aplinkoje, netgi buities ir kasdienybės lygyje, čia stovi savo baisy milžinišku išdidintu pavidalu. Mes neparuošėm savo pamokų po Antrojo pasaulinio. Meno kalba ir kažkokie ten dvasiniai virsmai bejėgiai prieš primityvią agresiją. Kultūra yra dalykas, kurį turim ginti. Taip, dailininkai aukoja, aukojasi, bet jie ir išnyks pirmieji Putino tipo pasaulyje. Jo akyse, kaip ir bankininkų ir daugelio politikų, menas visiškai neturi prasmės – tai tik įkyri musė, kuri gražiai blizga saulėje, bet lengvai nubloškia.

Ir tada viskas prarado prasmę, visi tie virsmai ir kokonai – tai marazmai. Išsiveržė jėga, galia, valdingumas, akiplėšiškumas, tikėjimas savo teisumu ir, be abejo,

V. ILČIUKO NUOTR.

sukurtus darbus. Susivaldžiau. Pagalvojau. O tada ant daugumos tapybos darbų užrašiau tą „sugadinimo“ ženklą: keiksmąžodį, kuris užplūdo mus kartu su ta baisia nelaime. Tai buvo tarsi tos destruktijos galių, kurių pilnas kiekvienas iš mūsų, „atspindėjimas“, liudijimas. Mes visi tokie, turim budėti, turim ginti silpną, pažeidžiamą – nuo pačių savęs savo artimame ryšyje. Kol šito neišmoksime, bus karai. Mes irgi būsim tie, kurie po šituo ženkle kankinsimės tūždami ir kvailiodami, kerštaudami ir t.t., vėl nebūsim „drugeliais“. Vėl kažką atstatinėsime, o ne kursim.

Man atrodo, kad situacija su šilkverpia, į kurią atkreipi dėmesį, yra apie prievartą apskritai ir atspindi Rusijos poziciją į Ukrainą. Tad tavo metafora ir karo akivaizdoje lieka aktuali. Kaip tu kuri? Žvelgiant iš šalies atrodo, kad į kūrybą pasineri visa galva, gal net neišlipi iš jos, visad bent įbridusi. Kaip tu žiūri į kūrybos procesą? Svarbu disciplina?

Niekada jokios disciplinos, tik laisva valia savanoriai čia dirba.

Kodėl viename tavo kūrinyje visko tiek daug? Kas ten per kūrinys, kur parašyta „esu išklerusi sena boba“? Autoportretas?

Ten visur visko taip daug, kad žiūrintysis užtildytų su savo interpretacijomis ir tiesiog spokso. Tiksliau sakant, dirbu tol, kol darbas ima TYLĖTI. Tylėti, kaip tyli augalai. Kol nebežinau, ką darau, nežinau tyrai ir palaimintai, kaip amžinybėje pakibusi.

O apie bobą... mane viena moteris taip pavadino. Turiu teisę būti sena boba, nes jau esu, o kažkam atrodo, kad reikėjo man likti kuo? Paaugle? Atseit sugadinau kokoną, išsiritau į seną bobą? Tai tikrai daug sako apie žmones.

Kuo žaviesi šiuo metu?

Labai žaviuosi augalais, man taip vis atsitinka ir vis gilyn į sielą jie man kalba. Dabar tikrai esu įsitikinusi – jie yra gyvas Dievo pasireiškimas Žemėje. Rimtai sakau.

Ačiū už nuotykius stebint kūrinis ir atsakymus.

Paroda veikia iki gegužės 10 d.

Dailininkų sąjungos galerijoje (Vokiečių g. 2, Vilnius)

Kūriniai – ginklai

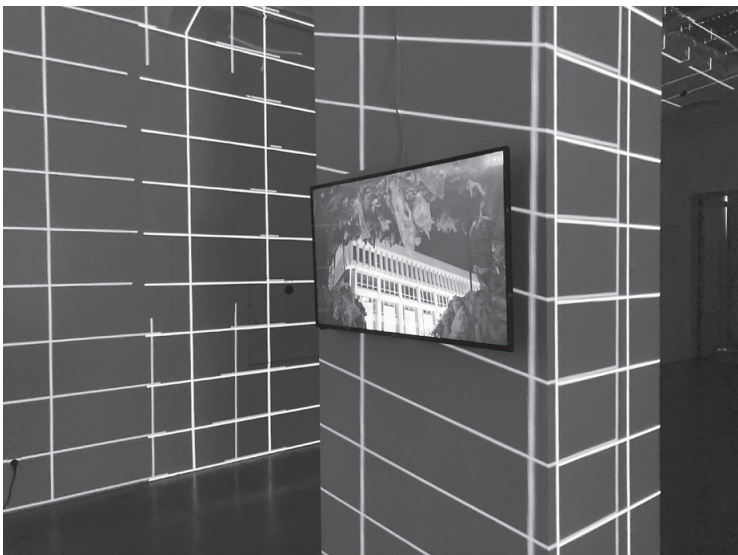
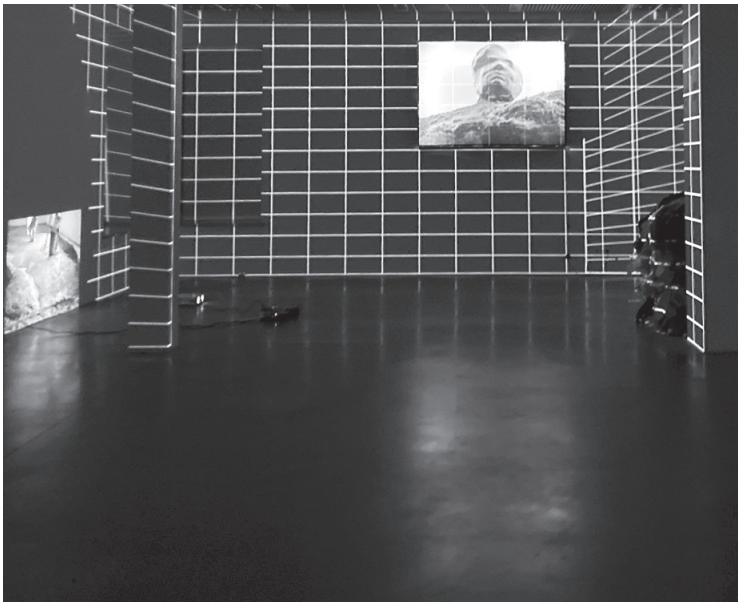
Eglės Grėbliauskaitės paroda „Leiskite pažiūrėti Jums į gerklę“ VDA parodų salėje „Titanikas“

AGNĖ NARUŠYTĖ

Dabar mažiausiai norisi prisiminti batalijas dėl sovietinių paminklų ar dalyvauti naujose. Net kai svars-toma, ką daryti su pastatytais karių kapinėse. Taip, kažkas kažkur dis-kutuoja, bet kai Ukrainoje žūsta tūkstančiai, paminklai tikrai yra tik „balvonai“. Ką tik mačiau videoįrašą, kaip Charkive specialios tarnybos nuverčia paminklą maršalui „mė-sininkui“ Georgijui Žukovui. Bius-tas bumbteli ant šaligatvio, publikos nėra. Tai – tik karo paraštės. O gal ne? Gal pasibaigus karui paaiškės, kad neverta kovoti su ligos simp-tomais, kol neturi kaip pašalinti priežasties?

„Leiskite pažiūrėti Jums į gerklę“, – parodos pavadinimu sako meni-ninkė Eglė Grėbliauskaitė tarsi gydy-toja, ieškanti „visuomenės pykinimo priežasčių“. Paroda – jos retrospek-tyva, surengta meno daktaro pro-jekto gynimui (kuratorius Linas Bliškevičius). Čia pristatyti per kelerius metus sukurti darbai, ap-tarti ir šio savaitraščio puslapiuose. Vienas jų – socialinis kasdienybės spektaklis „Nepamirškime nebe-prisiminti“ – kartu su menininke Agne Gintalaite pradėtas įgyven-dinti Petro Cvirkos skvere jau vi-siems svarstant, ar Rusija užpuls Ukrainą. Ir štai dabar, kai du mė-nesius trunkantis karas tapo kasdie-nybe, užėjus į pritemdytą „Titaniko“ salę pirmiausia į akis krenta apsa-manojusio paminklo nuotrauka šviesdėžėje. Nufotografuotas iš apačios ir polietilenu apvalkalu „pamuilintas“ Cvirka atrodo lyg be-veidis Voldemortas, visada sulau-kiantis progos atgimti. Ar dar verta stengtis nebeprisiminti? Nerimą kursto Nelės Savičenko skaitomos Salomėjos Nėries eilės. Taip, ir tos apie Staliną. Taikos metu Grėbliaus-kaitės instaliacija mieste „Į šaltą mūrą atsitrenkus iš savo sapno nubudau“ (2018) kvietė pamąstyti apie menininko atsakomybę ir vi-dinį išdavystės mechanizmą. Tai buvo atsvara tiesmukiems politi-niams vertinimams. Karas šiuos klausimus užaštrino, visi judame tiesių atsakymų link, tik nežinia, ar paskui nuo to nesupykins.

Skvere paminklo nebėra, bet sa-manomis apsišarvavusią šmėklą prikelia Salomėjos eilės ir įvykiai Ukrainoje. Per visus žiniasklaidos kanalus girdime, kaip Ukrainos specialiosios tarnybos sugauna analogiškus išdavikus, kurie veikė ne kažkada, o ką tik, kai kurie te-beveikia dabar. Ir ne tik Ukrainoje. Tai žmonės, sąmoningai iš(par-duodantys savo šalį agresoriui, kurio ideologija reikalauja išdegin-tos, bevardės teritorijos. Joje pasi-taikančius gyventojus planuojama

Ekspozicijos fragmentai

M.K. NUOTRAUKOS

išstremti, perauklėti, išprievartauti arba nužudyti. Kitų variantų nėra. Šiam tikslui pasiekti sukurtas tarp-tautinis agresoriaus agentų tinklas. Lietuva – ne išimtis. Nepamiršime, kaip Mordorui kaupiant orkų pa-jėgas palei Ukrainos sieną grupelė mūsų tautos „atstovų“ važiavo pas Ūsuotąjį Tarakoną „konsultuotis“, o gal kažko prašyti. Taigi išdaviko sąvoka vėl aktuali, ši tema nenu-blanksta. Mums atrode, kad išda-vikai saugiai užbalzamuoti praeities paminkluose, bet štai jie vėl gyvi.

Todėl apsamanojusio Cvirkos ir Salomėjos eilių kombinacija šian-dien pykina kaip gerklėje įstrigęs šleikštulys. Kaip prieš dešimtme-čius, taip ir dabar atsiras „puikių menininkų“, kurių talentu pasinau-dos agresorius. Melagingos ir pro-fesionaliai pateiktos informacijos išprievartauta dvasia reikalauja kraujo – tai dabar stebime Rusijoje. Ir, priešingai, talentingai pasakojant savo istoriją galima pakeisti pasau-lio Istoriją. Tai irgi stebime kasdien, kai komikas Volodymyras Zelens-kis savo kalbomis pasaulio politi-kus įkvepia liautis bijojus ir veikti. O jei šis menininkas, sukūręs žmo-nėms, o ne oligarchams tarnaujan-čio prezidento prototipą, palaikytų kitą pusę, kaip, pavyzdžiui, Nikita

Michalkovas? Ar talentas nedi-dina menininko atsakomybės už savo šalį? Kokio kalibro ginklas yra menas? Štai tokius klausimus kelia jau matyti ir vėl iš naujo rodomi Grėbliauskaitės kūriniai.

Pati Grėbliauskaitė ne kartą pa-sitelkė meną kaip ginklą. Kodėl vis rašau „ginklą“, o ne „įrankį“, juo-lab kad frazė „institutinės kritikos įrankis“ būtų įprastesnė? Todėl, kad įrankiais kas nors statoma ar re-montuojama. O ne provokuojama priešintis ir smogti atgal. Štai – „Triumfo arka“ iš perdirbimui skir-tos plastmasės, trumpai stovėjusi prie Seimo 2016-aisiais. „Plastos“ gamykloje tokios plastmasės – kal-nai. Tarp jų vaikštinėjant galvojasi apie ekologinę katastrofą, nors visa tai skirta perdirbimui, t.y. investuo-jama į tvarumą. Nepaisant to, milži-niški panaudotos plastmasės kiekiai yra antitezė medžiagoms, iš kurių paprastai statomos triumfo arkos – akmenims, plytoms, cementui. Ji netauri, netvirta, besaikį vartojimą ir abejingumą aplinkai liudijanti medžiaga. Godulio triumfo arka. Ji galėjo likti tik trumpalaikiu sim-boliu, bet tapo ginklu. Kodėl? Nes tokio net laikino kūrinio išsigando institucijos, pareikalauta jį kuo grei-čiau išmontuoti. Plastmasės skutais

besiplaikstanti triumfo arka atrodė baisiai ir Seimas nerizikavo. O nu-filmuotas arkos buvimo faktas liu-dija pralaimėtą kovą. Jei kovota pasitelkus kūrinį, jis buvo ginklas, ne įrankis. Palyginimui – iš surū-dijusių mėsos kombinato raidžių Grėbliauskaitės anksčiau sudė-liotas „Kombinatas“ ilgai stovėjo priešais Vilniaus dailės akademiją. Tai irgi buvo institucijos kritika – žodis teigė, kad čia talentas repre-suojamas ir pramoniniu būdu per-dirbamas į meno rinkai tinkamus produktus. Akademija surizikavo ir kūrinys netapo ginklu, net sutvirtino jos, kaip atviros prieštaringsoms idė-joms institucijos, įvaizdį.

Galima sakyti, visi Grėbliauskai-tės kūriniai steigia situacijas, ku-rios išryškina deklaruojamų idėjų prasilenkimą su tikrove. Akade-mijai kliūna daugiausia. Pavyz-džiui, 2019 m. „Titanike“ vykusio meno doktorantų paroda „Ką da-rai, daryk gerai“ buvo skirta me-nininkų aktyvizmui. Grėbliaus-kaitė pasiūlė „Apklausą“ – tikrą apklausą, kurioje studentai ano-nimiškai pasakoja apie dėstytojų nedėmesingumą jų poreikiams, nepaisant pačios institucijos pa-skelbtos misijos. Menininkės liu-dijimu, netrukus atsirado kliūčių kūrinio sklaidai, o studentų teigi-nius užginčijo kai kurie profesoriai. Pastarųjų teiginiai (irgi anonimi-niai) dabar rodomi greta studentų pasakojimų. Tarsi kuriasi studentų ir dėstytojų dialogas, tačiau vienu metu stebint dviejuose ekranuose užrašytus tekstus akivaizdu, kad susikalbėjimo nėra. Kad studen-tai jaučiasi negirdimi, o dėstytojai nenori girdėti. Žinoma, tai – tik dalis studentų ir tik dalis dėstytojų. Ir dar galima papriekiaštauti (kas ir buvo padaryta), kad meninin-kės aktyvizmas netikras, nes insti-tucija jį „priima po savo stogu“ ir taip įteisina.

Tačiau institucijos valia priimti nepatogius kūrinius nesumenkina kritikos vertės. Nes įgarsinama tai, apie ką paprastai tylima. Nes kū-rinys trikdo biurokratiniais do-kumentais kuriamą iliuziją, kad „kombinatas“ veikia be kliūčių. Tik tai pripažinus įmanoma tobulėti. Tai savo disertacijoje (p. 207) teigia pati Grėbliauskaitė: „Draudama kritiką ar nesudarydama sąlygų ekspozicijai, institucija nepanai-kina nepasitenkinimo neišpildytu lūkesčiu, o represuodama jį tik sti-prina. Represuotos prasmės niekur nedingsta, vis tiek siekia būti arti-kuliuotos, todėl situacija nėra nau-dinga institucijai. Institutinės kri-tikos projektai naudingi institucijai dar ir dėl to, kad jie sudaro prie-laidas institucijai pasitikrinti savo kuriamų ribų aktualumą, o kartu – pademonstruoti atvirumą kritikai ir

savikritikai – papildyti savo įvaizdį brandaus ir pasitikinčio savimi su-bjekto savybėmis.“

Nuo 2016 metų tai nuolat liudija tos pačios salės, kurioje vyksta paroda, grindys. Tai – Grėbliaus-kaitės kūrinys „C30/37-XC3-CIO, 2-D16-S3, naujos geros grindys Ti-tanikui“. Dabar menininkai ir ku-ratoriai džiaugiasi jų sumanymams nebetrukdančiomis betoninėmis grindimis, tačiau esminis kūrinio elementas buvo projekto derinimas su akademijos padaliniais. Būta ir pasipriešinimo, ir palaikymo, ir skeptiškų komentarų, kad pačios akademijos profesoriaus suprojek-tuotų „gerų grindų“ pakeisti neįma-noma, ir padėkos už „grindų re-montą“. Antro aukšto salėje galima pamatyti, kaip anksčiau atrodė anks-tesnės „geros grindys“ – ten išklotos plytelės ir toliau įsiterpia į kiekvieną ekspoziciją kaip privalomas ritmi-nis elementas. O Grėbliauskaitės parodoje jas primena tik šviesos pluoštais ant sienų išpiešti lange-liai – tas pats formatas, taip pat karkaso, naudoto išliejant naujas grindis, mirażas. Prietemoje švie-sos skaudžiai pjausto akis, o video-filme vamzdis be paliovos išvemiam cementą – taikli meno reakcijos į bejausmę biurokratiją metafora.

Akademija gali kūrinį vadinti „remontu“, bet jį priimdama de-monstruoja atvirumą kritikai. O štai savivaldybė liberalumą tik deklaruoja – tai patvirtino jau mi-nėtas projektas Cvirkos skvere. „Ti-tanike“ eksponuojami ir žiniasklai-dos reportažai, dokumentuojantys menininkų kovą su savivaldybe už teisę daryti tai, kam jau buvo duotas leidimas: apvilkti Cvirką samano-mis ir surengti gatvės performan-sus. Performansu tapo pačios savi-valdybės išgastis ir represuojantys veiksmai. Menas buvo prilygintas chuliganizmui ir atsidūrė teisme. Paprastai teismas yra patikimas būdas nutildyti tokių susidūrimų vengiančius ir lėšų bylinėtis netu-rinčius menininkus. Tačiau kaip tik prieš parodos atidarymą savival-dybė bylą pralaimėjo. Ar tai ką nors pakeis? Pamatysime. Karo Ukrai-noje užaštrinta ideologijų konfron-tacija gali ateityje mus versti vemti labai ilgai.

Štai čia ir matome, kad menas tampa ginklu, kai institucijos, neiš-tvėrusios kritikos, griebiasi represijų. Nesuvirškintos problemos stringa gerklėje ir visiems kelia šleikštulį, ta-čiau kažkodėl tramdoma į jas dėmesį atkreipusi menininkė. O ji diagno-zuoja pykinimo priežastį ir klausia: gal jau metas ne kariauti, bet disku-tuoti ir kartu kurti?

Paroda veikia iki balandžio 30 d.

VDA parodų salė „Titanikas“, I aukštas (Maironio g. 3, Vilnius)

Žodžio svoris

Nauji filmai – „Likimas ir fantazijos“

ELENA JASIŪNAITĖ

Tarptautinio pripažinimo sulaukęs filmas „Drive My Car“ (Japonija, 2021) visą pasaulį privertė įsiminti japonų režisieriaus Ryūsuke Hamaguchi pavardę ir sudomino šio režisieriaus kūryba. Ne vienam lietuvių žiūrovui šis filmas tapo vienu geriausių (o galbūt ir tiesiog geriausių), matytų praėjusiais metais. Galimybę pamatyti kitą tais pačiais metais sukurto šio režisieriaus filmą „**Likimas ir fantazijos**“ („Gūzen to Sōzō“, Japonija, 2021) Lietuvoje suteikė šių metų „Kino pavasario“ festivalis. Panašu, kad filmas į kasdienį mūsų kino teatrų repertuarą nepateks, bet visi norintys jį vis dar gali pamatyti virtualiose namų kino platformose.

„Drive My Car“ veikėjams būdu suprasti save ir išgyventi savo nertai skausmingas patirtis tapo teatras. „Likime ir fantazijose“ meną pakeitė žodžiai – tokie mums įprasti ir kartu tokie galingi, galintys pakylėti arba tapti žeidžiančiu ginklu. Hamaguchi duotuose interviu neslepia savo susižavėjimo Ėrico Rohmero – tikrojo dialogų meistro – filmais, todėl ir „Likimą ir fantazijas“ galime laikyti talentingu reveransu „Pasi-matymui Paryžiuje“ (1995).

„Likimas ir fantazijos“ – tai personažais nesusijusių istorijų triptikas.

Tačiau skirtingus pasakojimus sieja šiuolaikinė Japonija, protagonistės moterys (iš tiesų tai – stiprių moterų kinas) ir, svarbiausia, pats likimas – nenusipėjamas ir pilnas atsitiktinumo, galinčių filmo veikėjų gyvenimą per sekundę apversti aukštyn kojomis (ir ne visada – į gera). Hamaguchi mėgsta staigmenas ir lemtingus atsitiktinumus, tad ir kiekviena „Likimo ir fantazijų“ istorija turi netikėtą siužeto posūkį, kurio papasakojimas atimtų malonumą stebėti meistriškai režisieriaus sukuriamą intriga, žiūrovą palikiantį pakylėtą arba priešingai – su nemaloniu kartėlio jausmu supratęs, kiek daug visa keičiančios jėgos gali slypėti vienoje mažoje detalėje.

Pirmojoje dalyje „Magija (ir kiti neužtikrinti dalykai)“ stebime meilės trikampį, kurio egzistavimas žinomas ne visiems trimis šios istorijos dalyviams. Pasibaigus fotosesijai manekenė Meiko (Kotone Furukawa) su savo geriausia drauge Tsugumi (Hyunri) taksi vyksta namo. Susėdusios automobilio gale, už lango žybsint miesto žiburiams, jos pradeda kalbėtis. Tai vienas ilgas kadras, kuriame uždaroje erdvėje skleidžiasi lengvabūdiškas, o kartu intymus dviejų jaunų moterų dialogas. Tsugumi Meiko pasakoja apie sutiktą vyrą ir pirmąjį jų pasimatymą, užtrukusį beveik visą

naktį ir per pokalbius atsiradusiu tarpusavio ryšiu sujaudinusį ją labiau nei galimas fizinis suartėjimas. Meiko neišsидуoda, tačiau jai kyla įtarimas, kad ji žino vyrą, sudominusį jos draugę.

Antroji filmo dalis „Atidarytos durys“ – tai netikėta keršto istorija. Universiteto studentas Sasaki (Skouma Kai) neišlaiko prancūzų kalbos egzamino pas profesorių Segawą (Kiyohiko Shibukawa), ir tai sužlugdo jo karjerą televizijoje. Po kurio laiko profesoriaus Segawos romanas Japonijoje laimi prestižinį apdovanojimą. Tai sužinojęs, Sasaki įkalba savo meilužę Nao (Katsuki Mori), vyresnio amžiaus studentę tame pačiame universitete, suvilioi profesorių ir taip jį sužlugdyti atkeršijant už nepavykusią Sasaki karjerą. Apsiginklavusi Segawos romanu, Nao patraukia į profesoriaus kabinetą – tą, kurio durys visada būna atidarytos pabrėžiant, kad šis neturi ko slėpti.

Trečioji dalis „Dar kartą“ pasakoja alternatyvią šių laikų istoriją. 2019 m. internetu ėmė plisti kserono virusas, prieinantis prie visos kompiuteriuose esančios informacijos ir persiunčiantis ją atsitiktiniams kontaktams. Stengiantis išvengti kompromituojančios informacijos nutekėjimo, visame pasaulyje priimamas sprendimas

„Likimas ir fantazijos“

atsijungti nuo interneto, ir vienintelė žmonių komunikacijos forma lieka telegramos ir popieriniai laišakai. Natsuko (Fusako Urabe) sugrįžta į gimtajame mieste rengiamą jos mokyklos klasės susitikimą. Čia ji pasijaučia svetima, susitikimas neteikia džiaugsmo, o ir bendraklasių vardai seniai išblėse iš atminties. Pakeliui į traukinių stotį ant eskalatoriaus Natsuko susižvelgia su moterimi, kurią ji atpažįsta kaip mokyklos laikų draugę ir mylimąją. Po trumpo dialogo Natsuko atsiduria jos namuose.

„Likimo ir fantazijų“ erdvė – automobilis, biuras, dėstytojo kabinetas ar modernus namas – tik minimalistinio, intymaus Hamaguchi kuriamo pasaulio fonas. Per dvi valandas trunkantį filmą žodžiai beveik nenutyla, ir būtent jie neša didžiausią filmo svorį. Mes klausomės intymių filmo herojų pokalbių ir juose lyg per terapiją vyksta apivalymas: nuskambantys dialogai ir klaidingai pasakyti (ar užrašyti)

žodžiai žlugdo ir padeda atsitiesti, kuria naujas erdves, keičia juos supančią realybę, padeda perkurti save ir gyventi toliau. Draugės pasakojimas apie sutiktą vyrą ir stebuklingą jų naktį priverčia atgimti seniai pamirštus jausmus buvusiam mylimajam. Provokuojantys, intymūs verbaliniai žaidimai profesoriaus kabinete įgauna psichoterapijos pobūdį ir virsta istorija apie žmogiško artumo poreikį pasaulyje, kuriame tavęs niekas nesupranta ir nepriima tokio, koks esi. Kartu žodžiai tampa įrankiu, fantazijas paverčiančiu realybe, padedančiu iš naujo išgyventi praeitį, atsisveikinti su pečius slėgusiu bagažu ir, išgyvenus savitą katarsį, pagaliau pasijauti laisvam. Galų gale Hamaguchi primena, kad šiais laikais, kai gyvename viruso (ne internetinio, o realaus) paveiktoje realybėje, žmogiškasis kontaktas yra kaip niekad svarbus. Kaip ir žodis, kuris gali išgelbėti.

Kanai ir karas

Paskelbta 75-ojo Kanų festivalio programa

Karo Ukrainoje fone festivalis nusprendė neboikotuoti rusų režisierių – Kirillo Serebrennikovo filmas „Čaikovskio žmona“ („Žena Čaikovskogo“, Rusija, Prancūzija) įtrauktas į pagrindinį konkursą. Dėl „Auksinės palmės šakelės“ kartu su šiuo režisieriumi varžysis Davidas Cronenbergas, Jamesas Gray’us, broliai Jeanas-Pierre’as ir Lucas Dardenne’ai.

Nemažai daliai būsimų festivalio lankytojų pro akis nepraslydo Kanų atidarymo filmas, tiksliau, jo pavadinimas „Z (kaip Z)“ („Z (comme Z)“, rež. Michel Hazanavicius, Prancūzija). Aišku, naujasis režisieriaus filmas neturi nieko bendra su dabartiniais įvykiais. Z šiuo atveju reiškia „zombis“, ir nors tai yra komedija, daugeliui karo Ukrainoje kontekste pavadinimas skamba mažų mažiausiai grėsmingai.

Dėl į programą įtrauktų ir rusų, ir ukrainiečių filmų teoriškai artimiausiomis dienomis arba jau festivalio metu gali kilti skandalas. Verta priminti, kad Ukrainos kino kūrėjai ragina ne selektyviai, o visiškai boikotuoti rusų kiną, nepriklausomai

nuo režisieriaus politinės pozicijos ir filmo finansavimo šalies. Ukrainoje jau spėjo susipykti šalies kino akademija ir Sergejus Loznica, atsisakęs atšaukti savo filmus iš vieno Prancūzijos kino festivalio dviprasmišku pavadinimu „Tarp Lvivo ir Uralo“. Taigi, kaip šiuo atveju pasielgs ukrainiečių debutantas Maksymas Nakonechnyjus, kurio filmas „Drugelio žvilgsnis“ („Bachennya metelyka“, Ukraina, Švedija, Čekija, Kroatija)? Beje, scenarijaus bendraautorė Iryna Tsilyk yra filmo „Mėlyna kaip apelsinas žemė“ režisierė. „Drugelio žvilgsnis“ pretenduos į „Ypatingo žvilgsnio“ ir „Auksinės kameros“ apdovanojimus. Sklinda kalbos, kad kūrėjas gali atsisakyti dalyvauti Kanų festivalyje.

Kino kritikas Antonas Dolinas pabrėžia, kad Kirillo Serebrennikovo filmas kurtas be Rusijos valstybinės paramos, o pats režisierius šiuo metu gyvena Europoje. Prancūzija šį kūrėją mėgsta – Avinono teatro festivalis šią vasarą atsidarys Serebrennikovo nauju spektakliu „Juodasis vienuolis“ („Čiornyj monach“). Kanuose bus parodytas jau

minėtas jo naujasis filmas „Čaikovskio žmona“. Pasakojama apie nelaimingą kompozitoriaus, slėpusio savo homoseksualumą, santuoką.

Sergejus Loznica jau tapo etatiniu Kanų festivalio dalyviu. Bus parodytas naujasis režisieriaus projektas „Natūrali naikinimo istorija“ („The Natural History of Destruction“, Nyderlandai, Vokietija, Lietuva) pagal Winfriedo Georgo Sebaldto to paties pavadinimo esė knygą, sudarytą iš jo pasakaitų Ciuriche 1997 metais. Filmą ir vėl sumontuotas tik iš archyvinės medžiagos apie Dresdeno ir kitų Vokietijos miestų bombardavimą Antrojo pasaulinio karo pabaigoje. Filmą pagrindinė tema – civilių gyventojų naikinimas per karus – atrodo be galo aktuali, nors filmas buvo sumanytas dar prieš Rusijos invaziją į Ukrainą.

Lenkijos kinas taip pat turi ką švęsti: pagrindiniame konkurse bus rodomas Jerzy Skolimowskio filmas, o „Ypatingo žvilgsnio“ konkurse – naujas Agnieszkos Smoczyńskiej filmas („Šokių aikštelės dukterys“, „Fuga“ rodyti Lietuvos kino

„Čaikovskio žmona“

festivaliuose). „Tyliosios dvynės“ („Silent Twins“, Lenkija, JAV, D. Britanija) – režisierės Smoczyńskiej debiutas anglų kalba. Pagal Marjorie Wallace romaną tuo pačiu pavadinimu scenarijų parašė Andrea Segel. Tai tikra, skaudi ir šurpi istorija apie imigrantų iš Barbadoso dukras, atsiribojusias nuo išorinio pasaulio. Už tylos ir asocialaus elgesio sienos jos slėpė turtingą meninį gyvenimą: rašė pjeses, eilėraščius, apsakymus. Vieną iš pagrindinių vaidmenų atliks gražioji Letitia Wright („Juodoji pantera“, „Mirtis ant Nilo“).

Pagrindiniame konkurse bus parodytas jau minėto Jerzy Skolimowskio „EO“ („IO“, Lenkija). Tai istorija apie asiliuką, kuris savo kelionės metu sutinka ir gerų, ir blogų žmonių, patiria džiaugsmą ir skausmą, jo akimis stebima šiuolaikinė Europa. Pasak kūrėjų, tai karti kelio filmo parafrazė, kupina

šilto humanizmo. Asiliuko istorija prasideda Lenkijos cirke, o baigiasi Italijos skerdykloje. Kartu tai komentaras apie šiandienos moralę, žmonių požiūrį į gyvūnus, stipriųjų į silpnuosius.

Skolimowskis Kanuose buvo apdovanotas dukart: už filmą „Riksmas“ („The Shout“, D. Britanija, 1978) jam skirtas Didysis žiuri prizas, o „Mėnesiena“ („Moonlighting“, D. Britanija, 1982) apdovanojta už geriausią scenarijų.

Be šio meistro, pagrindinėje Kanų konkursinėje programoje savo filmus pristatys tokie režisieriai kaip Davidas Cronenbergas, Jeanas-Pierre’as ir Lucas Dardenne’ai, Claire Denis, Hirokazu Koreeda, Cristianas Mungiu, Rubenas Östlundas, Park Chan-wookas, Kelly Reichardt ir kt.

PAGAL UŽSIENIO SPAUDĄ PARENGĖ S. L.

Motina ir sūnus

Nepaprasta „Ilgų palydų“ istorija

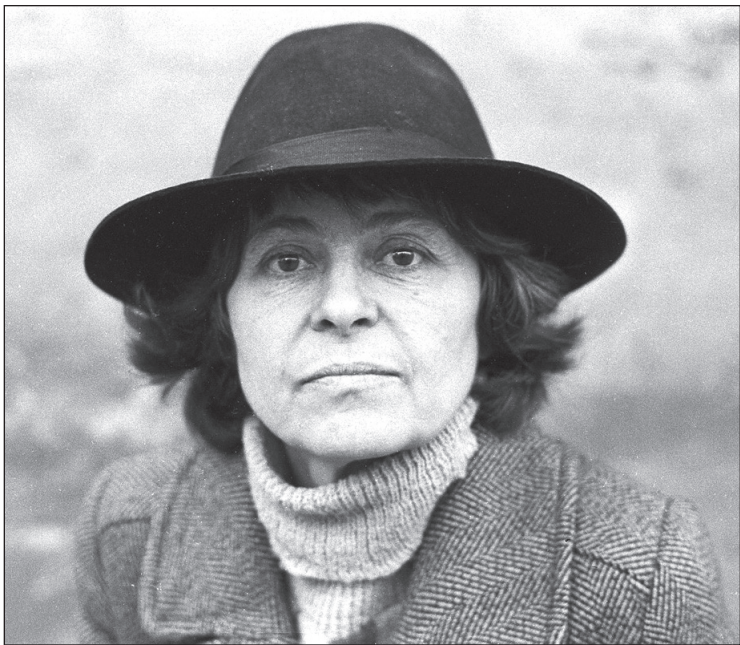
1971-aisiais Odesos kino studijoje sukurtos Kiros Muratovos „**Ilgos palydos**“ („Dolgie provody“) kino teatruose pasirodė tik 1987 metais, kai papūtus „perestroikos“ vėjams nuo simbolinių lentynų pradėti nuiminėti uždrausti filmai. Dabar „Ilgas palydas“ galima pamatyti ir Lietuvoje. Filmo istoriją pristatome pasitelkę Kiros Muratovos (1934–2018), jos kolegų ir kino istorikų liudijimus.

Pagal Natalijos Riazancevos scenarijų sukurtų „Ilgų palydų“ siužetas paprastas. Filmo herojė pusamžė Jevgenija Vasiljevna yra išsiskyrusi, ji viena augina sūnų Sašą. Po su tėvu praleistų atostogų sūnus nusprendžia persikelti gyventi pas jį į kitą miestą. Filmo herojei išsiskyrimas atrodo tragedija. Ji negali su tuo susitaikyti. Pagrindinį vaidmenį sukūrė teatro aktorė Zinaida Šarko, tarp jos partnerių – daug neprofesionalių aktorių. Muziką parašė Olegas Karavaičiukas (1927–2016). Pasak režisierės, „jo muzikoje visada yra ironiškas komentaras, ironiškas žvilgsnis“. Operatorius – Gennadijus Kariukas, su juo kartu Muratova sukūrė ne vieną filmą.

Iš filmo uždraudimo istorijos

Kira Muratova: „Ilgos palydos“ buvo uždraustos paslaptingai, mįslingai, pati daug ko nežinau. Iš pradžių būta įvairių svarstymų, priekaištų, bet paskui, daugiausia Sergejaus Gerasimovo (režisierius, Muratovos pedagogas, vienas įtakingiausių sovietų kino veikėjų, socialistinio darbo didvyris – *red. past.*) pastangomis filmą priėmė, beje, be jokių kupiūrų. Filmui jau buvo išduoti atitinkami dokumentai. Po to praėjo gal dešimt dienų, tiksliai nepamenu, ir staiga: „Grąžinkite visus aktus – filmas nepriimtas.“ Išsiaiškinti, kodėl, taip ir nepavyko. Kai apie tai klausdavau Gerasimovo, jis atsakydavo: „Na, motin, tu užduodi sakramentalius klausimus...“ O paskui pradėjo riedėti tikras sniego kamuolys, prasi-dėjo fantastiškas pjudyamas, man pradėjo lipdyti buržuazines įtakas, ir tai, kad herojai nelinksmi, ir šoka kažkaip ne taip... Studijoje vyko partiniai susirinkimai ir kiekviename filmas buvo „aptariamas“. Aiškinosi, kaip toks amoralus filmas atsirado, kas kaltas, kas leido. Tai ilgam nutraukė mano režisūrinį likimą. Tada mane pirmą kartą diskvalifikavo.

Viktoras Božovičius: Norėčiau, kad būtų išvengta anonimiškumo. Todėl pacituosiu Sergejaus Bezklubenkos (sovietų partinis veikėjas, 1970–1977 m. Ukrainos komunistų partijos Centro komiteto kinematografijos sektoriaus vedėjas, 1977–1983 m. – Ukrainos kultūros ministras – *red. past.*) pasirašytą pažymą: „Kira Muratova (...) nutilmavo siužetą taip, kad filmas išėjo

Kira Muratova

labai niūrus. Aktorių parinkimu, jų tipais, anturažo vaizdavimu, specialiaisiais garso ir šviesos efektais, taip pat muzika režisierė atkūrė „mažo žmogaus“ nepavykusio gyvenimo atmosferą, jo „vienatvę“, jo „dramą“... Tai nesocialistinis, miesčioniškas realizmas.“ („Iskusstvo kino“, 1987, Nr. 9).

„Ilgos palydos“ sovietų kino istorijos kontekste

Vladimiras Semerčiukas: Dar ryžtingesnį žingsnį „gilyn“ į privatų gyvenimą režisierė žengė kitame savo darbe, sukurdamą gal net patį kameriškiausią sovietų kine filmą. 8-ojo dešimtmečio pradžioje „Ilgos palydos“ atrodė kaip visiška alternatyva mūsų kino „mentalitetui“ ir

estetikai, kaip tikra kelionė į jo kraščius. Nei įprastų standartinių problemų ir konfliktų, nei juo labiau jų lengvų banalių sprendimų – viskas baigiasi tik vienu daugtaškiu... Prieš mūsų akis tiesiog paprasta šeimos drama, visiškai išplėsta iš Didelio gyvenimo bei Istorijos, į ją pasižiūrėta lyg pro mikroskopą. „Ilgose palydose“ socialumo figos lapelio ryžtingai atsakytą ir socialumas net sukompromituotas (sudėtingos mergaitės paauglės auklėjimas darbo kolektyve baigiasi niekuo, o bendradarbių parama herojei, išgyvenančiai šeimos dramą, priylgsta nuliui). Šie tradiciniai mūsų kino siužetai Muratovos filme sunaikinti. Filmo herojė visiškai pasinėrusi į savo išgyvenimus,

Kadrai iš filmo „Ilgos palydos“

o filmo estetikoje triumfuoja žvilgsnis pro mikroskopą ir kamerinis stilius, tapę svarbiausiais režisierės pasiekimais ir tikrais jos pasaulio matymo ženklais bei tą pasaulį atitinkančia estetika. O ši estetika prasideda jau nuo Muratovos filmų pavadinimų. Tradicinių pavadinimų „Didysis pilietis“, „Didysis gyvenimas“, „Mūsų sąžininga duona“ ir pan. kontekste režisierės filmų pavadinimai provokuoja, skamba kaip disonansas, kaip visai kitokia kameriška minorinė melodija. Provinciali, marginali ir išorinė jos filmų forma: įprastas formatas, nespaltvota juosta, nedideli, trumpi, lyg „mėgėjiški“ titrai. Tai ypač krito į akis tada, kai mūsų kine vyko „didžiojo stiliaus“ su visais jo efektais (spaltvota juosta, platus arba plačiaformatis ekranas, ilgi titrai ir pan.) atgimimas. „Naiviai provinciali“ ir kameriška Muratovos simbolika (gėlės ir merginos oranžerijoje, jaunos moterys su kūdikiais, negyva žuvėdra ant kranto, laisva jūros begalybė, lauku su gėlėmis bėgančios mergaitės, pantomima, peruko nusiėmimas) taip pat prieštarauja Didžiojo stiliaus simbolikai ir apskritai tradicinei sovietų kino simbolikai. Kamerinį Muratovos stilių tiksliai atitinka ir dominuojantys stambūs arba vidutiniai planai, daugybė „portretų“ ir „natiurmortų“ (...). (Iš knygos „Gairių keitimas“ atlydžio pabaigoje. Atlydžio kinematografas. Antroji knyga“ („Smena veci“ na ischode ottepeli. Kinematograf ottepeli. Kniga vtoraja“, Maskva, 2002).

Viktoras Božovičius: Filmo kulinacija – šventinis vakaras įstai-goje, kurioje dirba Jevgenija Vasiljevna, jo susijaudinimo ir nerimo kupina atmosfera, besikeičiantis apšvietimas, tvinksinčios elektros lempučių girliandos, virtuoziška garsų partitūra. Ši scena jau tapo chrestomatinė – ją pasitelkus Kinematografijos institute (VGIK) studentai mokomi kurti dramatinio veiksmo ir emocinės atmosferos sąveiką. Tą akimirką, kai Jevgenija Vasiljevna „nutrūksta“ ir sukelia skandalą dėl kažkieno užimtų vietų, Zinaidos Šarko vaidyba sukrečia. O kai sūnus Saša sako: „Mama, aš tave myliu. Aš niekur nevažiuoju“, – net labai rafinuoti, daug matę žiūrovai pradeda ploti, išreikšdami net ne pritirimą režisieriui, o tikrą ir „naivią“ empatiją. (Iš knygos „Kira Muratova. Kūrybinis portretas“ („Kira Muratova. Tvorčeskij portret“, Maskva, 1988).

Apie darbą su aktoriais

Kira Muratova: Mėgstu derinti aktorius ir neaktorius. Nes aš apskritai mėgstu eklektiką, taisyklių pažeidimus, nukrypimus. Kad ir kaip mąstytum, vieną dieną viskas sustingsta, suakmenėja – apie tai

jau kalbėjau. Klišės atsiranda ne tik iš to, kas blogai, bet ir iš to, kas gerai. Tai, kas pavyko, būtent todėl, kad pavyko, visų pradedama kartoti ir tampa kliše. Mąstymo kliše gimsta neišvengiamai ir be pers-tojo. Kiekvienas turi savo klišes. Yra ir bendrų profesionalams klišių. Aktoriai žino, ką reikia daryti, kad pavyktų gerai. Tačiau bet koks netikėtas elementas jaukia šį procesą, išskelia žiežirbą. Man patinka mėgautis tokia staigmena ir tai gal net yra svarbiausia.

Bet kuris vaidinantis žmogus yra aktorius. Neprofesionalus aktorius labiau apribotas savo amplua. Profesionalų, apmokytų žmonių galimybės platesnės. Ir kai jie vaidina kartu, jie vienas kitą „numušą“, ir profesionalai iš pradžių net pyksta, jaučiasi nuskriausti. Bet tie, kurie adaptuojasi, pradeda jausti malonumą, tokį pat, kaip režisierius. Neprofesionalūs aktoriai, jei yra paliekami sau, greitai išsisemia, jie tinka tik nedidelėms atkarpoms. Bet būtent vienų ir kitų derinys duoda rezultatą.

Neturiu specifinio darbo su aktoriais metodo. Gerasimovas mus išmokė gerai girdėti žmogaus intonaciją, įsiklausyti, kaip kalba žmonės aplink, juk kiekvienas kalba savaip, savaip dėlioja pauzes, savaip – akcentus. Tai yra mano dėmesio ir meilės aktoriams pagrindas. Gerasimovas mus labai gerai mokė, kaip repetuoti. O metodo tame nėra. Vienintelis bendras metodas – sukurti laimės, susižavėjimo atmosferą, kad žmogus pasijustų, jei jis ne aktorius – aktoriumi, kad aktorius puikiai jaustųsi šioje aplinkoje, kad jis pasijustų vienintelis, reikalingas čia, būtinas, ir kad mes kartu žaistume žaidimą, kuris tuo momentu visiems suteiks malonumo, bus azartiškas, įdomus. Štai ir visas metodas. („Iskusstvo kino“, 2010, Nr. 4).

Režisieriai apie filmą

Vadimas Abrašitovas: Vienas stipriausių mano kinematografinių išspūdžių – „Ilgos palydos“, uždara jau vadovybės nepriimto Kiros Muratovos filmo peržiūra Odesos kino studijoje.

Filmas sukrėtė. Ypatingu, galingu kino kalbos išraiškingumu, sudėtingiausių emocinių žmogaus egzistavimo srovių išsiliejimu ekrane. Taip pat kažkokiu ribiniu humanizmu, maksimaliu tarp autorės kūrininių. Ir, žinoma, savo principingu išskirtinumu, nepanašumu į nieką. Man tai vienas fundamentaliausių pasaulinio kinematografo filmų. Aukščiausias kino režisūros lygmuo, kai neįmanoma žodžiais papasakoti to, kas vyksta ekrane, suformuluoti, kodėl taip skausmingai ir džiugiai

NUKELTA Į 13 PSL.

Kai myli minios

Krėsle prie televizoriaus

Vis dar stebiuosi, kai žmonės daro asmenukes. Juk save jie kasdien mato veidrodyje. Man ir žvilgsnio ryte į save kartais būna per daug. Bet režisieriaus Magnuso von Horno žodžiai privertė pažvelgti kitaip: „Fotografuojantis žmogus, o ypač darantis asmenukę, – tai kerintis reginys. Žmogus trumpam pamiršta pasaulį aplink jį. Jis susi-kaupia į tai, ką mato išmaniojo te-lefono ekrane, pakreipia jį taip, kad atrodytų kuo geriau. Ekranas tampa veidrodžiu, kuriame jis gali įsižiū-rėti į save. Tik klausimas, ką jame mato arba ką nori matyti?“

Von Horno filmo „**Prakaituok!**“ (LRT Plius, 28 d. 21.33) herojei Silvijai (Magdalena Kolešnik) as-menukės – tai profesinė veikla, nes ji yra ne tik kūno rengimo trenerė, bet ir nuomonės formuotoja, ins-tagramo žvaigždė, kurią seka šim-tai tūkstančių žmonių. Gausių se-kėjų susižavėjimas, treniruotės tarp tūkstančių gerbėjų – jos kasdienybė. Bet tik socialiniuose tinkluose. Be jų Silvija jaučiasi visiškai viena. Tada ji griebia telefoną, kad apie tai papasakotų kitiems. Vienas iš Silvijos filmukų išjudins įvykius, kurie per tris dienas pakeis mer-ginos gyvenimą. Virtualus iššūkis sukels medijų reakcijos bangą, taps santykių su artimaisiais testu ir iš-provokuos Silvijos susidūrimą su tamsiąja populiarumo puse.

Beveik dvidešimt metų Lenkijoje gyvenantis režisierius yra Lodzės kino mokyklos absolventas. Pa-klaustas, kuri Silvija yra tikra, ar ji nuoširdi, ar pasimetusi, režisie-rius atsako, kad negali būti vienos tiesos apie žmogų, interpretacija priklausys nuo žiūrovo. Vienas ją vertins ciniškai, kitas gal pabandys suprasti, juolab kad Silvija gyvena labai specifiskame pasaulyje, kur moterų solidarumo šūkiu tampa puikiu rinkodaros ėjimu. „Prakai-tuok!“ tiksliai rodo situacijos dvi-prasmiskumą: moterims sakoma, kad jos privalo pamilti savo kūną, bet, kita vertus, propaguojamas vy-riškas žvilgsnis į moters kūną, kuris privalo būti idealus.

Silvija ne tinginė. Jos diena grūste prigrūsta nuolat dedamų filmukų (ryte – apie sveikus pusryčius ir taip

visą dieną), treniruočių, susitikimų su vadybininkais, pozavimo, apsi-pirkimų. Ryškios spalvos ir garsai, Silvijos butas, drabužiai dvelkia to-bulu šiuolaikiškumu. Bet režisierius ir operatorius Michalas Dymekas pastebi ir ankštas Varšuvos gatves, ir nuolat besikartojančius gestus, žodžius, veiksmus. Visąlaik esame arti herojės ir vartojimu grįstos kasdienybės. Po jos sluoksniu – gal depresija, gal artumo ilgesys, o gal ilgai besikaupiantis pyktis. Von Hornas nesišaipo iš savo herojės, nebando jos paversti intelektuale, neieško skandalo. Jis tarsi lieka he-rojės pusėje – nei žavėdamasis, nei smerkdamas, bet tik taip „Prakai-tuok!“ gali atskleisti, kas tame nuo-latininame, kartais nepakeliamame socialinių tinklų ir medijų spau-dime Silvijai yra nežmoniškiausia.

Bet spaudimas moterims egzis-tavo visais laikais. Todėl knygos apie jų likimus ir išbandymus po-puliarios, o su Jane Austin roma-nais užaugo ne viena ne tik skaity-tojų, bet ir kino žiūrovų karta. LRT (24 d. 22 val.) primins 2005 m. Joe Wrighto ekranizuotą „**Puikybę ir prietarus**“. Regis, tai jau dešimtoji ekranizacija, bet viena populiariau-sių. Filmo herojė yra XVIII a. Angli-jos gyventoja Elizabet Benet (Keira Knightley) – jauna, protinga mer-gina. Kartu su savo keturiomis se-serimis ji tampa motinos pastangų rasti kuo geresnį jaunikį auka. Sese-rys tiki, kad vedybos bus svajonių išikūnijimas, tik Elizabet trokšta iš gyvenimo kažko daugiau.

„Puikybė ir prietarai“

Filmo „**Taisyklės negalioja**“ (TV1, 23 d. 23.15) režisierius ir akto-rius Warrenas Beatty apie jį svajojo keturiasdešimt metų. Filmo herojus – turtuolis, keistuolis, aviacijos, kino entuziastas Howardas Hughesas – jau tapo ne vieno filmo personažu. Mėgstu Martino Scorsese „Aviatio-rių“, bet Beatty rodo kitą savo he-rojaus gyvenimo tarpsnį, kuriame jau viršų ėmė Hugheso beprotybė. Beje, priešingai nei kiti JAV tur-tuoliai, Hughesas buvo populiarius tarp paprastų žmonių: darbininkai jo vardu vadino vaikus, o profsą-jungos norėjo matyti Hughesą JAV prezidentu.

...1958-ieji. Į Los Andželą atvyksta jauna ambicinga aktorė, baptistė Marla (Lily Collins). Hughesas jai pasiūlė kontraktą ir žada surengti kino bandymus. Bet šių teks pa-laukti. Marla nuobodžiauja ir vie-nintelis žmogus, su kuriuo ji ben-drauja, yra vairuotojas Frenkas (Alden Ehrenreich), deja, metodis-tas, bet taip pat turintis ambicingų planų. Hugheso merginoms drau-džiama suartėti su kitais bendradar-biais, bet Frenkas traukia Marlą ir jos griežtos gyvenimo taisyklės pra-deda aižėti.

Naujosios Zelandijos režisierius Taika Waititi filmą „**Zuikis Džodžo**“ (TV3, 23 d. 21.30) pradeda archyvi-nių kadrų koliažu, kuriame minios ekstazės apimtų žmonių sveikina Adolfą Hitlerį, o fone skamba „The Beatles“ daina. Nors kiekviena ko-lektyvinė beprotybė kelia siaubą, re-žisierius nedrįsta lyginti Liverpulio

„Prakaituok!“

„Zuikis Džodžo“

muzikantų gerbėjų ir aklos vokie-čių tautos meilės Hitleriui. Tačiau galima pastebėti, kad abu fenome-nai – tos pačios ligos atmainos. Liga vadinasi fanatizmas ir su ja susidu-riame kasdien. Waititi filmas galėtų būti nedidelė skiepų dozė.

Filme „Zuikis Džodžo“ į Holo-kaustą ir karą žiūrima dešimtmečio berniuko Johaneso akimis. Kartu su mama Roze (Scarlett Johansson) jis gyvena mažame miestelyje, yra hitlerjugendo narys, o jo nemato-mas draugas – pats Hitleris, kurį suvaidino režisierius. Berniuko nepavadinsi tikru nacių, net žydus jis laiko mitinėmis galiomis apdo-vanotomis būtybėmis iš propagan-dinių brošiūrų. Atrodo, kad jo liga atsirado iš vienvietės ir fronte esan-čio tėvo ilgesio, bet šansas pagyti atsiras, kai berniukas sužinos, kad jo namuose slapstosi paauglė žydė. Vieni Waititi priekaištavo, kad, užuot pateikęs žiūrovams

sukrėtimo terapiją, jis pasiūlė *feel good movie* apie nacius. Kiti, kad filmas nepakankamai absurdiškas ir netaisyklingas. Man pasirodė, kad „Zuikis Džodžo“ sąmoningai kvai-lokas ir primena komiksą, nes reži-sierius nori parodyti, kokia kvaila ir banali yra nacių ideologija, o kartu ir ką reiškia subręsti Holokausto lai-kais. Kaip tai skamba dabar, jau ki-tas klausimas.

Nors *currenttime.tv* programos nuolat keičiasi, atkreipsiu dėmesį, kad 24 d. 22 val. kanalas žada rodyti Rusijoje uždraustą Marjanos Kal-mykovos filmą „**Doazuv (Siena)**“. Aleksandro Sokurovo mokinės kū-rinys rodo protestus, kurie vyko In-gušijos sostinėje, kai 2018 m. buvo pasirašyta sutartis dalį ingušų že-mių perduoti Čėčenijai.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

ATKELTA IŠ 12 PSL.

tai tave veikia. Neįmanoma žo-džiais apsaityti veikėjo paauglio pažinties su gražuole mergaite užmiesčio viloje scenos... Iki šiol neaišku, kaip savo heroję vaidina Zinaida Šarko... Negalima paaiš-kinti, kodėl taip stipriai veikia ge-nialus filmo finalas.

Tik tikrame kūrinyje būna taip: visus žodžius žinai atmintinai, šim-tus kartų juos kartojai, nieko naujo tau nenuskamba, bet eilėraščio ei-lutės veikia, jaudina! Ir kine: matai,

supranti, kaip tai padaryta, parašyta, nufilmuota, suvaidinta, sumon-tuota, – ir vis tiek gumulas gerklėje...

Vitalijus Manskis: 1985 metai. Gorbačiovas jau atėjo į valdžią, bet pabaigos dar nematyti. Vasa-ros praktiką atlieku Odesos kino studijoje. Kad maksimaliai naudin-gai išnaudočiau beprasmišką laiką, prašau galimybės ekrane pasižiū-rėti „Ilgas palydas“. Taip atsitiko, kad anksčiau filmo nemačiau. „An-drejų Rubliovą“ ir „Gyveno straz-das giesmininkas“ mačiau gal dvi-dešimt kartų, o „Ilgų palydų“ – nė

karto... Įsitaisau patogiau, kažkodėl iš vidaus užrakinęs peržiūrų salės duris. Mažos salės ekranas nušvinta ir kažkas skrebena į duris. Atidarau. Mažutė moteris tyliu balsu klausia: „Atsiprašau, gal galiu ir aš pasižiū-rėti?“ Filmas sukrečia. Lengvumas, laisvė, oras ir radikalus dokumen-tiškumas. Apie ką aš čia? Tiesiog didis filmas! Todėl užgesus ekranui sėdžiu pritrenktas, nejudu. Po ku-rio laiko suprantu, kad moteris taip pat sėdi ir tyli. Sėdi pirmoje eilėje, nugara į mane. Kiek truko pauzė, nepamenu, bet vis dar sėdėdama

nugara į mane ji sako: „Ačiū. La-bai norėjau pamatyti, bet niekas jau labai seniai neprašė šito filmo dide-liame ekrane.“ Pasižiūrėjusi į mane moteris išeina. Tai buvo Muratova...

1985 metai. Iki pabaigos jau arti, bet mažai kas apie tai nutuokia. Valstybė finansuoja optimistišką kiną. Tikrasis Odesos kino studi-jos veidas Stanislasas Govoruchi-nas, kaip dabar jau žinome, kenčia smauginamas žydų ir banderovcų. O Kira Muratova iš gailėsčio įdar-binta studijos redaktore. Ukrainos SSR visai netrukus visame pasaulyje

asocijuosis su žodžiu „Černobylis“. SSRS sostinėje vyksta Jaunimo ir studentų festivalis... Palydos buvo neilgos.

Aleksejus Popogrebskis: Man vie-nas svarbiausių filmų apie meilę – ir ne tik tėvų – tai „Ilgos palydos“. Fil-mas, kuris jaudina mane iki sielos gelmių. Aš negaliu ir net nesisten-giu perprasti herojų, tiesiog jais ti-kiu, ir jie mane užkariauja. („Iskus-stvo kino“, 2014, Nr. 12)

PARENGĖ Ž. P.

Parodos			
VILNIUS	VDA galerija „Akademija“	S. Vainiūno namai	Agnės Kišonaitės personalinė paroda „Opinija“
Nacionalinė dailės galerija	<i>Pilies g. 44</i>	<i>A. Goštauto g. 2</i>	Klaipėdos galerija
<i>Konstitucijos pr. 22</i>	iki 30 d. – Birutės Lemke tapybos paroda „Paprag Garden“	Aloyzo Stasiulevičiaus tapyba	<i>Bažnyčių g. 6</i>
Naujas žvilgsnis į XX a. II pusės – XXI a. Lietuvos dailę	iki 30 d. – Romos Mikalauskytės paroda „66.33“	Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka	Grupinė paroda „Mėlyna / geltona“
Paroda „Neramūs kūnai. Rytų Vokietijos fotografija 1980–1989“	VDA parodų erdvė „Kreatoriumas / meno krosnys“	<i>Gedimino pr. 51</i>	Ukrainiečių menininko Danylo Movchano akvarelių paroda
Radvilų rūmų dailės muziejus	<i>Maironio g. 6</i>	Paroda „Gintaras audrose: Unės Babickaitės gimimo 125-osioms metinėms“	Žydrūnės Kriūkaitės-Juciuvienės darbų paroda „Dygsnių dienoraštis 365“
<i>Vilniaus g. 24</i>	Vaivos Lanskoronskytės paroda „Mano kambarys“	Edžio Jurčio (JAV) paroda „Būties nerimas“	Baroti galerija
Emilijos Škarnulytės paroda „Švytintys kambariai“	Adomo Galdiko muziejus	iki V. 1 d. – paroda „Mindaugas Skudutis. Tapyba“	<i>Didžioji Vandens g. 2</i>
iki 24 d. – paroda „Vaidotas Žukas. De-ganti Lietuva: nepaklusnumo metų kū-ryba (1975–1983)“, skirta Romui Kalantai (1953–1972) atminti	<i>Arklių g. 20–1</i>	Lietuvos medicinos biblioteka	nuo 22 d. – Antano Jasenos paroda „Šv. Jono galva už du gramus kokaino“
Taikomosios dailės ir dizaino muziejus	Paroda „Žvelgiu į peizažą...“	<i>Kaštonų g. 7</i>	
<i>Arsenalų g. 3A</i>	Galerija „Kairė–dešinė“	iki 29 d. – Daivos Masiulienės tapyba	
Paroda „Nematomi. Istoriniai baldai iš šiuolaikinio dizaino perspektyvos“	<i>Latakų g. 3</i>	Galerija „Atletika“	ŠIAULIAI
Lietuvos nacionalinis muziejus	iki 30 d. – Elvyros Katalinos Kriaučiūnaitės paroda „Kintantis laikas“	<i>Vitebsko g. 21</i>	„Laiptų“ galerija
<i>Arsenalų g. 1</i>	Prospekto fotografijos galerija	Algirdo Jako ir Eglės Ruibytės paroda „Hermit Crab“	<i>Žemaitės g. 83</i>
Paroda „Išpakuojam!“	<i>Gedimino pr. 43</i>	AP galerija	nuo 22 d. – Vlado Karatajaus tapybos paroda
iki V. 1 d. – paroda „Negalėjau neparasyti“: pasakojimas apie tremtį“	Vygando Šimbelio paroda „Panorama Time“	<i>Polocko g. 10</i>	Dailės galerija
Senasis arsenalas	Vilniaus fotografijos galerija	Mindaugo Juodžio paroda „Samsara“	<i>Vilniaus g. 245</i>
<i>Arsenalų g. 3</i>	<i>Stiklių g. 4</i>	„The Rooster Gallery“	Paroda „Būtybių tyrinėtojos kabinetas“
Paroda „Ar galima šnekėtis man su jais?“	Evaldo Ivanausko fotomontažų paroda „Pašnekesiai su Vincu Firinausku“	<i>Šv. Brunono Bonifaco g. 12</i>	
Istorijų namai	Pamėnkalnio galerija	iki 30 d. – Auksės Miliukaitės paroda	PANEVĖŽYS
<i>T. Kosciuškos g. 3</i>	<i>Pamėnkalnio g. 1</i>	GODŌ galerija	Fotografijos galerija
Paroda „Antanas Ingelevičius: kūrėjas ir miestas“	Eglės Norkutės kūrybos paroda „Decision Maker“	<i>Malūnų g. 6A–12</i>	<i>Vasario 16-osios g. 11</i>
Vilniaus gynybinės sienos bastėja	Šv. Jono gatvės galerija	Sviatlanos Petuškovos paroda „Make love“	iki 30 d. – fotografijų paroda „Panevėžio krašto partizanai: 1945–1953 metai“
<i>Bokšto g. 20 / 18</i>	<i>Šv. Jono g. 11</i>	Galerija „Fantomas“	
Paroda „Pirmųjų krikščionių pėdsakai pa-goniškame Vilniuje“	iki 23 d. – Baltijos šalių šiuolaikinės kera-mikos paroda „Pavasaris“	<i>Vytauto g. 57</i>	DRUSKININKAI
Kazio Varnelio namai-muziejus	Galerija „Arka“	Fotoparoda „Teatro misterijos“	M.K. Čiurlionio memorialinis muziejus
<i>Didžioji g. 26</i>	<i>Aušros Vartų g. 7</i>		<i>M.K. Čiurlionio g. 35</i>
Briuselio karališkosios menų akademijos kuratorystės studentų meninis eksperi-mentas-paroda „Skaitymo mėginiai / Rea-ding Samples“	iki 23 d. – Andriaus Makarevičiaus-Maka-rės tapybos paroda „Stoties dominore“	KAUNAS	Gerardo Raito Šatūno kūrybos paroda „Nerimas“
iki 23 d. – Čekijoje išleistų gražiausių knygų paroda	Dailininkų sąjungos galerija	Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus	PALANGA
Valdovų rūmai	<i>Vokiečių g. 2</i>	<i>V. Putvinskio g. 55</i>	Palangos gintaro muziejus
<i>Katedros a. 4</i>	Jurgos Šarapovos kūrybos paroda „Bom-byx mori“	Williamo Kentridge'o paroda „Tai, ko nepamename“	<i>Vytauto g. 17</i>
Tarptautinė paroda „Baroko skulptūros mistika: Johanas Georgas Pinzelis ir kiti XVIII a. Lvovo meistrai“	Galerija „Meno niša“	iki 24 d. – paroda „Kauno tulpės. Liaudies kūrybos įtaka modernizmui“	Juvelyrės Karinos Kazlauskaitės paroda „Organiniai žaidimai. Juvelyrika ir objektai“
Vieno šedevro tarptautinė paroda „Šlovin-gas, didis ir neregėtas įvykis: 1611 m. Mas-kvos caro priesaika“	<i>J. Basanavičiaus g. 1 / 13</i>	Kauno paveikslų galerija	Antano Mončio namai-muziejus
Vieno šedevro tarptautinė paroda „Kuni-gaikščio Boguslavo Radvilos portretas“	iki 29 d. – Janio Šneiderio (Latvija) darbų paroda „Smėlio knyga“	<i>K. Donelaičio g. 16</i>	<i>S. Daukanto g. 16</i>
Bažnytinio paveldo muziejus	Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus	Marinos Abramovič paroda „Būties atmintis“	iki 30 d. – Dovilės Tomkutės darbų paroda
<i>Šv. Mykolo g. 9</i>	<i>Pilies g. 40</i>	Laikinoji M.K. Čiurlionio dailės galerija	
Paroda „Pro Rytų vartus: Orientas Lietuvos liturginėje tekstilėje XVI–XX amžiais“	iki 30 d. – Giedrės Bulotaitės-Jurkūnienės akvarelių paroda	<i>A. Mackevičiaus g. 27</i>	JUODKRANTĖ
MO muziejus	Vilniaus rotušė	iki 24 d. – Arūno Vaitkūno (1956–2005) paroda „Einu, sustoju ir regiu...“	Liudviko Rėzos kultūros centras
<i>Pylimo g. 17</i>	<i>Didžioji g. 31</i>	Galerija „Meno parkas“	<i>L. Rėzos g. 8 B</i>
Paroda „Kaunas–Vilnius: nuversti kalnus“	iki 30 d. – Vandos Padimanskaitės tapybos paroda „Dabartės“	<i>Rotušės a. 27</i>	Fotografijų paroda „Semeniškių idilės“, skirta Jono Meko šimtmečiui
Andrew Miksio fotografijos iš Lietuvos romų gyvenimą fiksuojančio projekto „BAXT“	iki 30 d. – Virginijaus Kinčinaičio mobilio-grafijos paroda „Misère“	iki 24 d. – Arūno Vaitkūno (1956–2005) paroda „Einu, sustoju ir regiu...“	TRAKAI
Selmos Selman paroda „Poezija be trapumo“	Galerija „Kunstkamera“	Kauno fotografijos galerija	Galerija „Fojė“
Lietuvos meno pažinimo centras „Tartle“	<i>Ligoninės g. 4</i>	<i>Vilniaus g. 2</i>	<i>Vytauto g. 69</i>
<i>Užupio g. 40</i>	iki 30 d. – Indrės Ercmonaitės paroda „Fantomas“	Romualdo Rakausko paroda „R.R.“	Alfonso Motiejūno tapybos paroda
iki V. 1 d. – paroda „Laisvėje ir nelaisvėje. Lietuvos dailė 1945–1990“	Teatro, muzikos ir kino muziejus	Kauno dramos teatras	
Vilniaus muziejus	<i>Vilniaus g. 41</i>	<i>Laisvės al. 71</i>	TRAKŲ VOKĖ
Vokiečių g. 6	Ekspozicija „Laisvas kinas. 1990–2020“	Paroda „Jonas Jurašas. Būties kaina“	Trakų Vokės dvaro sodyba
Paroda „Vokiečių gatvė“	Paroda „Gražina ir drakonas“	Galerija „Drobė“	<i>Žalioji a. 2A</i>
VDA parodų salės „Titanikas“	Samuelio Bako muziejus	<i>Drobės g. 62</i>	Tauro Kensmino skulptūrų ir objektų paro-dos „Stovykla“
<i>Maironio g. 3</i>	<i>Naugarduko g. 10 / 2</i>	iki 30 d. – Prano Griušio tapyba	TELŠIAI
iki 30 d. – Eglės Grėbliauskaitės paroda „Leiskite pažiūrėti Jums į gerklą“	Ariko Brauerio (Austrija) tapybos darbų paroda „Arik Brauer. Pesacho pasakojimai“	KLAIPĖDA	VDA Telšių galerija
iki 23 d. – paroda Ukrainai paremti „#Ukraina“	Energetikos ir technikos muziejus	Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija	<i>Kęstučio g. 3</i>
	<i>Rinktinės g. 2</i>	<i>Liepų g. 33</i>	Neringos Poškutės-Jukumienės paroda „OMG“
	Petro Lincevičiaus paroda	Patricijos Gilytės paroda „Krašto kraštai“	
	Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija	iki V. 1 d. – Tomo Daukšos personalinė paroda „Laimės švieselės“	KUDIRKOS NAUMIESTIS
	<i>Vilniaus g. 39 / 6</i>	iki V. 1 d. – Jonty’io Tacono ir Laurie Griffitho (D. Britanija) fotografijų paroda „Babochka“	Vinco Kudirkos muziejus
	Jūratės Stauskaitės paroda „Apie paukščius“	Klaipėdos kultūrų komunikacijų centras	<i>V. Kudirkos g. 29</i>
	Rašytojų klubas	<i>Bažnyčių g. 4</i>	Petro Repšio darbų paroda „Mano Tėvynė“
	<i>Sirvydo g. 6</i>	Gražinos Oškinytės-Eimanavičienės ir Gra-žinos Eimanavičiūtės-Kašcionienės paroda „Gijos / Strands“	
	Mildos Kiaušaitės ir Dovilės Zelčiūtės paroda		MARCINKONYS
			Marcinkonių stoties galerija
			<i>Kastinio g. 1C</i>
			nuo 23 d. – Sallamari Rantala paroda „Baby Bone / Kūdikis kaulas“

28 d. 18.30 <i>Mažojoje salėje</i> – „VIENIŠAS ŽMOGAUS BALSAS“ (pagal S. Aleksijevič knygą „Černobylio malda“). A. Metalniko-vos monospektaklis. Rež. V. Dorondovas Vilniaus teatras „Lėlė“ 22 d. 17 val. – Edukacija: Juokdarių teatras Didžioji salė 24, 29 d. 11, 13 val. – PREMJERA! „APIE PASAULĮ“. Scenarijaus aut. ir rež. J. Jukonytė, dail. N. Keršulytė, komp. V.A. Jasaitis. Vaidina E. Gaidauskaitė, Š. Gedvilas, D. Keršytė, R. Klezys Mažoji salė 23 d. 12, 14 val. – „KAVOS MALŪNĖLIS“ (pagal K.I. Gałczyńskiego pasaką). Rež. E. Piotrowska (Lenkija) 28 d. 18.30 – A. Jarry „KARALIUS UBU“ (pagal A. Jarry pjesę). Rež. ir dail. N. Tranteris 30 d. 12 val. – „O VIESPATIE, VILNIUS!“. Rež. A. Storpirštis Palėpės salė 23 d. 16 val. – N. Indriūnaitės „COLIUKĖ“. Rež. ir dail. R. Driežis 24 d. 12 val. – Just. Marcinkevičiaus „VORO VESTUVĖS“. Rež. A. Mikutis 24 d. 14 val. – „PELENĖ“. Pjesės aut. ir rež. N. Indriūnaitė 26 d. 18.30 – PREMJERA! „LIZDAS“. Rež. M. Ivanauskas 30 d. 14 val. – „PASAKA APIE VĖŽLIUKĄ“. Inscen. aut., rež. ir dail. A. Mikutis „Menų spaustuvė“ 22 d. 18 val. – „ME TWO / SAVOJ KRŪVOJ“. Idėjos aut., choreogr. A. Gudaitė, rež. J. Tertelis („Low Air“, Vilniaus miesto šokio teatras) 22 d. 18 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – „KISSMAS“. Rež. T. Kavtaradzė 23 d. 11 val. – „MIŠKAS“. Idėjos aut. ir choreogr. B. Banevičiūtė 23 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „JŪRINĖS ŠVIESOS“. Rež. J. Tertelis 24 d. 11 val. <i>Didžiojoje salėje</i> – „ŠVIESUKAI“. Choreogr. B. Banevičiūtė (šokio teatras „Dansema“) 24 d. 15 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – „SIBIRO HAIKU“ (pagal J. Vilės knygą). Kūrybinė grupė S. Degutytė, B. Ivanauskas, R. Valčik, M.L. Pranulis (Stalo teatras) 26 d. 18.30 <i>Juodojoje salėje</i> – „LIETAUS ŽEMĖ“. Rež. A. Giniotis (teatro laboratorija „Atviras ratas“) 26 d. 19 val. – „CHARONAS“. Rež. K. Trinkūnaitė 27 d. 18.30 <i>Kišeninėje salėje</i> – „SAULĖTOJI LINIJA“ (pagal I. Vyrypajevio pjesę). Kūrėjai J. Tertelis ir V. Šumilovaitė-Tertelienė (teatras „Atviras ratas“) 28 d. 19 val. – „MIRAŽAS“. Rež. P. Markevičius 28 d. 19 val. – N. de Poncharra „ŽIURKIA-GALVIAI“. Kūrybinė komanda: V. Masalskis, D. Želvys, P. Pinigis, L. Akstinaitė (Klaipėdos jaunimo teatras) 29 d. 18.30 <i>Juodojoje salėje</i> – „JUODA – BALTA“. Rež. A. Giniotis („Atviras ratas“) 29 d. 18.30 – „THE FINAL FINAL FINAL“. Rež. G. Aleksa	26, 27 d. 19 d. <i>Ilgojoje salėje</i> – A. Čechovo „PALATA“. Insc. aut. ir rež. R. Kazlas 27 d. 18 val. <i>Rūtos salėje</i> – S.I. Witkiewicz-Witkacy „BATSIUVIAI“. Rež. A. Obcarskas 28 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – „SOMBRAS“ (pagal F.G. Lorčą ir L. Pirandellą). Rež. G. Varnas 28 d. 19 val. <i>Mažojoje scenoje</i> – „DABAR MANY VISAI KITA UGNIS“. Rež. S. Varnas 29 d. 18 val. <i>Rūtos salėje</i> – „VASARVIDIS“ (pagal W. Shakespeare'o „Vasarvidžio nakties sapną“). Rež. E. Kižaitė 29 d. 19 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – „Kaunas Jazz“. „AvishaI Cohen Big Vicious“ (Izraelis) ir „Kęstutis Vaigninis Quintet“ (Lietuva) 30 d. 12 val. <i>Mažojoje scenoje</i> – A. Sunklodaitės „KIŠKIS PABĖGĖLIS“ (pagal L. Jakimavičiaus knygėlę „Lapė ir kaliošai“). Rež. A. Sunklodaitė Kauno valstybinis muzikinis teatras 22 d. 18 val. – „ADAMSŲ ŠEIMYNĖLĖ“. Pastatymo meno vad. K.S. Jakštas, muzikinis vad. J. Geniušas, rež. V. Streiča, dir. R. Šumila 23 d. 18 val. – T. Dobrzanskio „KARALIAUS ANTRININKAS“. Rež. K.S. Jakštas, dir. V. Visockis 24 d. 18 val. – F. Loewe „MANO PUIKIOJI LEDI“. Rež. V. Streiča, muzikinis vad. ir dir. J. Janulevičius, dir. J. Geniušas 29 d. 18 val. – F. Wildhorno „KARMEN. VIVA AMOR!“ (miuziklas pagal P. MÉRIMÉE romaną). Rež. K. Jakštas, muzikos vad. ir dir. J. Janulevič Kauno kamerinis teatras 22, 23 d. 18 val. – „KVĖPAVIMAS“ (pagal D. McMillan pjesę „Plaučiai“). Rež. A. Leonova 24 d. 11 val. – „MIŠKAS“. Idėjos aut. ir choreogr. B. Banevičiūtė (šokio teatras „Dansema“) 26 d. 19 val. – „ADOMAS 2.0“. Rež. Ž. Beniušis (šiuolaikinės intelektualios klounados teatras) 27 d. 18 val. – „TIKSLAI IR UŽDAVINIAI“. Rež. K.M. Kulinič 28 d. 18 val. – M. Jones „AKMENYS JO KIŠENĖSE“. Rež. G. Padegimas 29 d. 18 val. – „BOWEL“. Rež. N. Jasinskas Kauno lėlių teatras 22 d. 11 val. – „PASAULĖLIAI“. Aut., rež. ir choreogr. B. Banevičiūtė 23 d. 12 val. – „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI“ (pagal brolių Grimmų pasaką). Aut. ir rež. O. Žiugžda 24 d. 11 val. <i>Mažojoje salėje</i> – „ŽIRAFĄ SU KOJINĖMIS“. Rež. G. Radvilavičiūtė 24 d. 12 val. – „MEŠKIUKO GIMTADIENIS“. Rež. R. Bartninkaitė 24 d. 16 val. – koncertas „Iš visos širdies“	24 d. 12 val. – „BEBENČIUKAS IR LAUMĖ“. Rež. I. Norkutė 24 d. 18 val. <i>Mažojoje salėje</i> – A. Nicolaj „RUDENS ISTORIJA“. Rež. J. Žibūda 27 d. 18.30 <i>Mažojoje salėje</i> – „KREICERIO SONATA“ (pagal L. Tolstojaus apysaką). Rež. V. Masalskis (Klaipėdos jaunimo teatras)
PANEVĖŽYS Juozo Miltinio dramos teatras 23 d. 18 val. <i>Mažojoje salėje</i> – W. Russello „MOTERIMS IR JŲ VYRAMS“. Rež. L. Kondrotaitė 24 d. 18 val. – „VOLPONĖ“ (pagal B. Jonson pjesę). Rež A. Giniotis 28–30 d. 18 val. – PREMJERA! J. Barono „LANKANT PONAŲ GRYNĄ“. Rež. A. Giniotis, scenogr. ir kost. dail. L. Luišaitytė, šviesų dail. P. Jakubėnas. Vaidina D. Jankauskas, A. Venckus		
Koncertai		
Lietuvos nacionalinė filharmonija 22 d. 18.30 <i>Klaipėdos koncertų salėje</i>, 23 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i>, – Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras (meno vad. ir vyr. dir. M. Pitrėnas). Solistas S. Krylovas (smuikas). Dir. G. Šlekytė. Programoje S. Gubaidulinos, J. Brahmo kūriniai 24 d. 11 val. <i>Grigiškių Šv. Dvasios bažnyčioje</i> – koncertas Monsinjoro Kazimiero Vasiliausko metams paminėti. Čiurlionio kvartetas. Programoje M.K. Čiurlionio, J. Naujaliao ir kt. kūriniai 24 d. 15 val. <i>Trakų pilies Didžiojoje menėje</i> – „Musica humana“ (meno vad. ir dir. R. Beinaris). Solistai R. Dubinskaitė (mecosopranas), R. Calveyra (išilginė fleita, Brazilija). Dir. R. Calveyra. Programoje G.F. Händelio, A. Vivaldi kūriniai 24 d. 16 val. <i>Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje</i> – ansamblis „Vilniaus arsenalas“: L. Šulskutė (fleita), R. Romoslauskas (altas), S. Okruško (fortepijonas) 24 d. 18 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i>, – Lietuvos kamerinis orkestras (meno vad. ir dir. S. Krylovas), Vilniaus chorinio dainavimo mokyklos „Liepaitės“ merginų choras (vad. J. Vaitkevičienė). Solistės A. Pilibavičiūtė (sopranas), E.L. Dvarionaitė (fortepijonas). Dir. M. Stakionis		
VILNIUS Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras 22 d. 19 val. <i>Valdovų rūmuose</i> – „Domenico Nordio griežia L. van Beethovoną“. Atlikėjai D. Nordio (smuikas), Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras. Dir. N. Ponomarchuk (Ukraina). Dir. M. Tardue. Programoje L. van Beethoveno, C. Debussy, M. Ravelio kūriniai		
„Organum“ koncertų salė 23 d. 19 val. – „Grand trio“. D. Kuznecovaitė (smuikas), D. Geringas (violončelė), P. Geniušas (fortepijonas)		
Lietuvos muzikų rėmimo fondas <i>S. Vainiūno namuose</i> 27 d. 17 val. – Muzikuojančios vilniečių šeimos. Dalyvauja chorvedys P. Gylys, fortepijono pedagogė N. Gylienė, smuikininkė I. Gylytė, chorvedė R. Gilienė. Skambės pasaulio klasikų, Lietuvos, Ukrainos kompozitorių kūriniai 28 d. 17 val. – LMTA Dainavimo katedros lektorės A. Liutkutės ugdytinių koncertas. Koncertmeisterė T. Burlakova. Koncerte dalyvauti pakviesti Ukrainos jaunieji muzikai		
Šv. Pranciškaus Asyžiečio (Bernardinų) bažnyčia 24 d. 15 val. – choro „Schola Gregoriana Vilnensis“ (vad. D. Juozėnas) koncertas ir albumo „Gaude Maria Virgo. Giesmės iš senųjų Vilniaus rankraščių“ pristatymas		

